

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Barbora Cibulková

Řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu – vybrané aspekty

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Vladimír Balaš, CSc.

Katedra: Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. 5. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 5. 2016

Barbora Cibulková

Obsah

Úvod	1
1. Systém řešení sporů v rámci WTO	5
1.1 Historický vývoj.....	5
1.2 Zásadní změny v DSU	9
1.3 Procesní fáze řešení sporů dle DSU	11
1.4 Alternativní metody řešení sporů ve WTO.....	14
1.5 Rozvojové státy a DSU	15
2. Přistoupení Číny k WTO	17
3. Přístup Číny k judiciálnímu řešení sporů v mezinárodním právu a quasi-judiciálnímu řešení sporů v rámci WTO	20
3.1 Historické a kulturní příčiny nedůvěry k mezinárodnímu právu	20
3.3 Úmluvy s automatickým systémem řešení sporů	24
4. Případová analýza	27
4.1 Obecné poznatky	27
4.2 Čína jako stěžovatel.....	33
4.3 Čína jako odpůrce.....	36
4.4 Čína jako třetí strana	39
4.5 Případy týkající se nápravných opatření („ <i>trade remedies</i> “)	40
4.6 Případy týkající se práv duševního vlastnictví.....	48
Závěr	56

Seznam zkratek	61
Použitá literatura	62

Úvod

Mezinárodní ekonomické právo, jakožto soubor pravidel upravujících organizaci mezinárodních ekonomických vztahů, je jedním z nejvíce se rozvíjejících subsystémů mezinárodního práva veřejného. Ačkoliv je mezinárodní ekonomické právo poměrně mladý právní obor, dosáhlo v posledních desetiletích nebývalého rozvoje. Mezinárodní ekonomické právo a zejména oblast mezinárodního obchodního systému se vyznačuje, kromě jiného, také velmi propracovaným mechanismem řešení sporů, který je mnohými odborníky považován za vůbec nejúspěšnější a nejefektivnější systémem v mezinárodněprávním řešení sporů.

Způsoby řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu, ale i v mezinárodním právu obecně, můžeme dělit na dva základní přístupy. Prvním přístupem je řešení sporů diplomatickými metodami, jako jsou například negociace, tedy vyjednávání stran sporu. Tato metoda je jistě metodou tradičnější, neboť historicky se suverénní státy uchýlovaly zejména právě k této formě urovnávání sporů. Tato metoda je však některými autory považována za metodu „*power-oriented*“, neboť se jeví výhodná zejména pro silnější státy, které mají lepší vyjednávací postavení. Druhý přístup prosazuje řešení sporů pomocí formálního legalizovaného postupu, kdy je spor řešen nestranným soudem či tribunálem (Panelem), který je oprávněn vydat ve sporu rozhodnutí. Tento druhý způsob je tedy založen spíše na právních metodách, a je proto nazýván anglickým termínem „*rule-oriented*“.

Řešení sporů v mezinárodním právu veřejném se setkává mnohdy s neochotou států podrobit se rozhodnutím mezinárodních soudů či tribunálů, neboť státy tyto akty často chápou jako zásah do své státní suverenity. Právě z tohoto důvodu je otázkou, proč se způsoby řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu mohou jevit jako úspěšnější a proč k tak nebývalému rozvoji řešení sporů došlo právě v této oblasti.

Mezinárodní ekonomické právo se jako obor, dle současné české i zahraniční teorie, dělí na čtyři základní oblasti, a to úpravu mezinárodního obchodního systému, mezinárodní finanční (a měnové) právo, mezinárodní právo rozvoje a právo mezinárodních investic.¹ Z hlediska řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu jsou významné zejména 2 mechanismy, a to řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace (WTO) a jejího předchůdce GATT a sporů pramenících z mezinárodních investic. V této práci se však budu zabývat pouze oblastí řešení sporů v rámci WTO, neboť právě při této mezinárodní organizaci vzniknul unikátní mechanismus řešení sporů, který je specifický právě pro oblast mezinárodního obchodu a který se podle některých autorů stal jedním z nejdůležitějších a široce využívaným mezinárodním tribunálem.²

Řešení sporů v rámci WTO budu analyzovat nejen na teoretické rovině, ale také v rámci rozboru sporů řešených při WTO, kdy jednou ze stran sporu byla Čínská lidová republika (Čína). Na příkladu Číny, která se v posledních dvou desetiletích stala obchodní velmocí, ale která je také státem, který se tradičně nestaví příliš otevřeně k mezinárodnímu soudnictví, můžeme vysledovat, jak byl její přístup k řešení sporů v rámci WTO v průběhu let formován. Tato analýza sporů reflektuje vývoj přístupu Číny k této oblasti a ukazuje, jak funguje systém řešení sporů a implementace rozhodnutí v praxi. Dále se v rámci analýzy podrobněji zaměřím na oblasti práva WTO, které jsou nejčastěji předmětem sporů „s čínským prvkem“, včetně některých specifických oblastí právě pro Čínu a na konkrétních případech uvedu, jak se Panely či Odvolací orgán s otázkami vypořádaly a jakým způsobem došlo k implementaci jejich rozhodnutí. Pro svou analýzu jsem zvolila právě Čínu i z toho důvodu, že na jejím přístupu lze velmi dobře rozpoznat význam a postavení systému řešení sporů v rámci WTO v porovnání s ostatními mezinárodními soudy a tribunály.

---

¹ ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 22.

² LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 153

První část této práce tvoří stručný výklad systému řešení sporů v rámci WTO, jeho historický vývoj, specifika a zvláštnosti, jeho orgány a způsob rozhodování. V druhé části je uveden stručný výklad nejzásadnějších bodů týkajících se přistoupení Číny do WTO, které se vyznačovalo mnohými specifiky. Vzhledem k tomu, že důsledky specifické úpravy přistoupení Číny ovlivňují její působení ve WTO dodnes, je tato kapitola nezbytnou součástí této práce. Třetí část textu bude věnována obecně vztahu Číny k mezinárodním soudům a tribunálům a v kontrastu s tím jejím přístupem k řešení sporů v rámci WTO. V této části budou rozvedeny obecné otázky chápání mezinárodního práva a mezinárodních soudních institucí v Číně, historické a kulturní příčiny, které tento přístup formovaly a které je nutné si uvědomit pro lepší chápání souvislostí na pozadí projevů Číny ve WTO.

Analytickým těžištěm této práce je případová studie obsažená ve čtvrté části textu, která obsahuje přehled sporů, kterých se účastnila Čína od svého přistoupení do WTO v roce 2001 až do současnosti. Na rozboru těchto sporů, jejich příčin a výsledků se budu snažit vysledovat změny v chování Číny, ať už byla Čína v konkrétním sporu na straně stěžovatele, či odpůrce. Zaměřím se na to, jak byla Čína aktivní ve WTO, jaké státy byly nejčastěji na druhé straně sporu, jakým způsobem docházelo k provádění rozhodnutí a zda byla tato rozhodnutí ze strany Číny respektována. Dále se v této části zaměřím na nejtypičtější oblasti sporů, které jsou v souvislosti s Čínou předmětem řešení, tedy oblast nápravných opatření a sporů ohledně práv duševního vlastnictví, a provedu detailní rozbor případů řešených při WTO týkajících se právě těchto nejproblematictějších otázek.

Z metodického hlediska bude v první části práce použita metoda deskriptivní, která se projeví zejména v popisu systému řešení sporů WTO a dále metoda komparace, která bude použita při zpracování rozdílů mezi systémem řešení sporů podle GATT a v rámci WTO. Druhá a třetí část textu bude rovněž nejčastěji používat metodu deskriptivní a jedná se o jakýsi úvod, který poslouží k lepšímu uchopení analytické čtvrté části, tedy případové analýzy sporů Číny při WTO.

Použité zdroje pro vypracování práce zahrnují jak zdroje primární, tak zdroje sekundární. Z primárních zdrojů se jedná zejména o mezinárodní úmluvy a

rozhodnutí Panelů a Odvolacího orgánu („*Appellate Body*“) a jiné dokumenty WTO. Sekundární zdroje lze dělit na zdroje knižní a časopisecké, přičemž byly využívány zejména zdroje zahraniční, neboť kromě publikace *Mezinárodní ekonomické právo*³, která je významným zdrojem zejména v teoretické části této práce, není tato problematika v české literatuře příliš zpracována. K otázce působení Číny při WTO, přestože se jedná dle mého názoru o velmi aktuální a zajímavou otázku, není dostupná literatura v českém jazyce, a byly tedy použity zahraniční texty, a to v tomto případě zejména ve formě časopisecké literatury dostupné z elektronických databází.

V neposlední řadě je nutné uvést, že významným zdrojem pramenů jsou internetové stránky WTO, které obsahují všechna rozhodnutí Panelů a Odvolacího orgánu, a posloužily tak zejména jako zdroj pro získání informací a dokumentů pro třetí, analytickou část této práce.

---

³ ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013.

1. Systém řešení sporů v rámci WTO

1.1 Historický vývoj

Vzhledem k tomu, že mezinárodní ekonomické právo, a v tomto případě konkrétně právo mezinárodního obchodního systému, je součástí mezinárodního práva veřejného, potýkalo se řešení sporů v této oblasti původně se stejnými potížemi jako celá řada způsobů řešení sporů v mezinárodním právu. Od doby, kdy se státy v čl. 2 odst. 3 Charty OSN zavázaly, že budou „řešit své mezinárodní spory pokojnými prostředky tak, aby ani mezinárodní mír a bezpečnost, ani spravedlnost nebyly ohrožovány“⁴, však došlo k obrovskému vývoji mechanismů urovnávání sporů na mezinárodním poli. Do konce roku 2015 bylo před WTO řešeno přes 500 sporů⁵, což je úctyhodné číslo v porovnání s například 161 případy řešenými před Mezinárodním soudním dvorem⁶. Systém řešení sporů v rámci GATT/WTO se v průběhu let vyvinul ve velmi propracovaný a efektivní systém a právě na jeho historickém vývoji je velmi zřetelný posun, kterého bylo v rámci řešení mezinárodních sporů v této oblasti dosaženo.

Základy systému řešení sporů při světové obchodní organizaci sahají až do roku 1947, kdy byla státy schválena Všeobecná dohoda o clech a obchodu neboli GATT. Přestože tato dohoda vlastně nikdy nevstoupila v platnost a byla prováděna Protokolem o prozatímním provádění a byla považována za organizaci, ačkoliv se původně o organizaci nejednalo⁷, dala právě GATT základ k řešení sporů vyplývajících z mezinárodního obchodu.

Úprava GATT týkající se řešení sporů byla velmi strohá a obsahovala pouze pár ustanovení dotýkajících se této oblasti. Původně bylo totiž předpokládáno, že detailnější úprava bude přijata v rámci Mezinárodní obchodní organizace (ITO), a tak podle smluvních států nebylo nutné se této oblasti příliš dopodrobna věnovat

---

⁴ čl. 2 odst. 3 Charty Organizace spojených národů, která byla podepsána dne 26. 6. 1945

⁵ viz. https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

⁶ viz. <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3>

⁷ ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 157-158

v GATT. Poté, co však ztroskotaly plány na vytvoření ITO, zůstala pouze GATT bez detailně upraveného mechanismu řešení sporů.⁸

Celý mechanismus řešení sporů GATT byl založen pouze na dvou člancích, čl. XXII⁹ (Konzultace) a čl. XXIII¹⁰ (Ochrana koncesí a výhod). Čl. XXII upravuje pouze možnost jedné smluvní strany vznést námitky proti jednání jiné smluvní strany, které bylo dle názoru první smluvní strany v rozporu s GATT. Ustanovení jako takové však neobsahuje žádný speciální závazek stran. Za základ mechanismu řešení sporů je tedy považován především čl. XXIII, který ačkoliv se ve svém znění

---

⁸ LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 154

⁹ Čl. XXII Konzultace: Každá smluvní strana bude s porozuměním zkoumatí námitky přednesené kteroukoliv smluvní stranou ve věci provádění celních předpisů a formalit, protidumpingových a vyrovnávacích cel, kvantitativních a platebních úprav, podpor, provádění státního obchodování, zdravotních zákonů a předpisů na ochranu života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin a vůbec všech věcí týkajících se provádění této Dohody a poskytne přiměřenou příležitost k poradám o těchto námitkách.

¹⁰ Čl. XXIII Ochrana koncesí a výhod

1. Jestliže kterákoli smluvní strana dospěje k názoru, že byla zrušena nebo zmenšena jakákoli výhoda plynoucí pro ni přímo nebo nepřímo z této Dohody, nebo že dosažení kteréhokoli cíle této Dohody bylo ztíženo tím, že

(a) některá smluvní strana neplní svých závazků, jež touto Dohodou na sebe vzala, anebo že

(b) některá smluvní strana používá opatření, které jest nebo není v rozporu s ustanoveními této Dohody, anebo že

(c) existuje jakákoli jiná situace, může smluvní strana za účelem uspokojující úpravy věci předložití druhé smluvní straně nebo stranám, o kterých soudí, že se jich to týká, své písemné námitky anebo návrhy. Každá smluvní strana, u níž bylo takto zakročeno, bude s porozuměním zkoumatí námitky a návrhy, jež jí byly předloženy.

2. Jestliže v přiměřené době nedojde mezi zúčastněnými smluvními stranami k uspokojující dohodě anebo jestliže obtíž je takového druhu, jak je uvedeno v odstavci 1 (c) tohoto článku, může být věc předložena SMLUVNÍM STRANÁM. Každou věc, která jim bude takto předložena, SMLUVNÍ STRANY bezodkladně vyšetří a podle okolností dají smluvním stranám, o kterých soudí, že se jich to týká, vhodná doporučení, po případě o věci rozhodnou. SMLUVNÍ STRANY mohou konati porady se smluvními stranami, Hospodářskou a sociální radou Spojených národů a kteroukoli příslušnou mezivládní organizací ve věcech, o nichž soudí, že je takových porad zapotřebí. Budou-li SMLUVNÍ STRANY považovati okolnosti za tak vážné, že ospravedlňují takové opatření, mohou povolití některé smluvní straně anebo stranám, aby přechodně suspendovaly vůči kterékoli jiné smluvní straně anebo stranám ony závazky nebo koncese podle této Dohody, u nichž to SMLUVNÍ STRANY vzhledem k okolnostem uznají za vhodné. Bude-li vůči některé smluvní straně skutečně suspendováno plnění nějakého závazku nebo poskytování nějaké koncese, může taková smluvní strana písemně oznámiti generálnímu tajemníkovi Spojených národů nejpozději do šedesáti dnů poté, co takové opatření nabylo účinnosti, že má v úmyslu vypovědětí tuto Dohodu a taková výpověď nabude účinnosti po uplynutí šedesáti dnů ode dne, kdy generální tajemník Spojených národů obdržel písemné oznámení o této výpovědi.

na první pohled jeví poněkud nejednoznačně, se v průběhu několika desetiletí proměnil v poměrně propracovaný systém.¹¹

Je zřejmé, že celý systém byl založen na preferenci vyjednávání a diplomatických metod řešení sporů, neboť nejprve byly vždy nutné konzultace mezi stranami sporu a pouze v případě, že v přiměřené době nedošlo k uspokojivému řešení, mohly strany sporu předložit spor SMLUVNÍM STRANÁM, které věc prošetřily a daly smluvním stranám (stranám sporu) doporučení, případně o věci rozhodly.

SMLUVNÍMI STRANAMI podle čl. XXIII rozumíme všechny smluvní strany GATT z roku 1947. V následujících letech byly spory řešeny tzv. pracovními skupinami („*working parties*“), které byly složeny ze zástupců smluvních stran GATT. Úkolem těchto pracovních skupin bylo prošetřit spornou otázku a vydat zprávu zahrnující různé pohledy na věc.¹² Nejednalo se tedy o vydání právního rozhodnutí, neboť v této vývojové fázi bylo stále třeba dosažení konsenzu, a pracovní skupiny tak ve svých zprávách často uváděly postoje mnoha různých názorových skupin. Jak uvádí Merrills: „*Tato metoda řešení sporů byla v zásadě druhem mediace, jelikož jejím cílem bylo podpořit protagonisty, aby vyřešili své odlišné postoje tím, že na ně bylo působeno ostatními státy.*“¹³

Avšak postupem času se celý systém začal vyvíjet a ze systému založeného na diplomatických metodách (neboli „*power-oriented*“ systému) se postupně stává spíše systém založený na právních („*rule-based*“) metodách. Velmi výrazným posunem ve vývoji mechanismu řešení sporů bylo, že v 50. letech začaly být spory předkládány místo pracovním skupinám, složeným ze zástupců jednotlivých smluvních států, nezávislým *ad hoc* Panelům složeným z expertů, kteří vystupovali vlastním jménem a byli oprávněni po slyšení argumentů a zvážení důkazů

---

¹¹ ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 238-239

¹² MERRILLS, J. *International dispute settlement*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. s. 199

¹³ Tamtéž

rozhodnout o právních i faktických otázkách sporu a vydat písemnou zprávu radě GATT s navrženými „doporučeními“. ¹⁴

I přes výše uvedený velký posun k „*rule-based*“ metodám řešení sporů, ke kterému došlo ustavováním nezávislých Panelů (skupin odborníků), byl stále celý systém založen spíše na diplomatických metodách, což bylo způsobeno mimo jiné také existencí tzv. blokačních nedostatků („*blocking defects*“). ¹⁵

Prvním blokačním nedostatkem byla možnost státu, jehož jednání bylo stěžovatelem napadáno, zablokovat předložení sporu Panelu a druhým, ještě závažnějším blokačním nedostatkem, byla možnost zablokovat přijetí zprávy Panelu v Radě GATT. ¹⁶ Jinými slovy, mechanismus řešení sporů GATT vyžadoval pro předložení sporu Panelu i pro přijetí zprávy Panelu v Radě GATT pozitivní konsensus všech států, včetně států, které byly stranami sporu.

V praxi se nakonec ukázalo, že i přes blokační nedostatky, státy většinou nevyužívaly své právo veta a Panely byly ustavovány a zprávy přijímány, což dokazuje i poměrně vysoké číslo (101) zpráv přijatých Panelem za fungování GATT. ¹⁷ Je však otázkou, zda tento systém nezpůsobil, že v případě sporu, kdy se stěžovatel domníval, že předložení sporu Panelu bude státem obhajoby vetováno, takový spor ani k řešení v rámci GATT nepředložil a raději zvolil jiné metody urovnávání sporů.

Druhý blokační nedostatek, který umožnil vetování přijetí rozhodnutí Panelu v Radě GATT, mohl ovlivňovat i samotné rozhodování Panelů, neboť Panel byl nucen rozhodovat tak, aby svým rozhodnutím co nejvíce snížil pravděpodobnost vetování jeho rozhodnutí, čímž se pravděpodobně uchýloval k opatrnějším a diplomatičtějším rozhodnutím.

---

¹⁴ LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 155

¹⁵ JACKSON, John Howard. *The jurisprudence of GATT and the WTO: insights on treaty law and economic relations*. New York: Cambridge University Press, 2000. s. 177

¹⁶ JACKSON, John Howard. *The jurisprudence of GATT and the WTO: insights on treaty law and economic relations*. New York: Cambridge University Press, 2000. s. 177

¹⁷ viz. https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/gt47ds_e.htm

I přes tyto nedostatky, strany sporů po převážnou dobu fungování systému GATT nezneužívaly práva veta a mechanismus řešení sporů byl až do 80. let považován za relativně úspěšný. Od 80. let se však postupně začala projevovat nedůvěra v celý systém, která nakonec dospěla až k tomu, že některé SMLUVNÍ STRANY přestaly předkládat spory Panelům a místo toho se uchýlovaly při řešení sporů k jednostranným opatřením.¹⁸

Nedůvěra v systém a jeho možnost řešit politicky citlivé spory, která vedla mnohé státy k tomu, že se začaly opět uchýlovat k jednostranným opatřením, způsobila podkopání základní zásady multilaterálního řešení mezinárodních obchodních sporů a k opětovnému nahrazení „*rule-oriented*“ mechanismu systémem „*power-oriented*“.

Koncem 80. let tedy začalo být zřejmé, že jsou nutné rozsáhlé změny celého mechanismu řešení sporů a toto téma se následně stalo velmi důležitou částí vyjednávání na Uruguayském kole jednání. V rámci celého „balíku“ úmluv bylo jako výsledek Uruguayského kola jednání přijato i Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů („*Dispute settlement understanding*“ nebo také DSU)¹⁹, které bylo přijato jako Příloha 2 Charty WTO²⁰ a které transformovalo původní systém vyplývající z čl. XXIII GATT. Nejdůležitějším přínosem DSU byla depolitizace celého mechanismu řešení sporů a jeho přeměna na quasi-judiciální postup.²¹

1.2 Zásadní změny v DSU

Ačkoliv byl systém DSU založen na původním systému řešení sporů v GATT, přinesla nová úprava mnohé zásadní změny. DSU zavedlo jednotný systém řešení sporů pro všechny oblasti, které jsou řešeny dohodami v rámci systému WTO²², a tím zamezilo některým sporům a nejasnostem ohledně toho, jaké

---

¹⁸ LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 157

¹⁹ LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 157

²⁰ Celým názvem Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace

²¹ HERDEGEN, Matthias. *Principles of international economic law*. 1st ed. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, c2013. s. 256

²² např. Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, Všeobecná dohoda o obchodu se službami, Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, atd.

metody řešení sporu má být užito u té které dohody. Avšak ani nová úprava v DSU nedokázala odstranit veškeré nejasnosti, protože stále není úplně vyjasněn vztah ustanovení o způsobech řešení sporů v některých dohodách a vztah DSU, tedy zda se DSU musí použít nehledě na speciální ustanovení v konkrétních dohodách, či zda se naopak uplatní zásada „*lex specialis derogat legi generali*“.²³

Hlavním orgánem řešení sporů podle DSU se stal Orgán pro řešení sporů („*Dispute Settlement Body*“ nebo také DSB), který je však ve své podstatě stále složen ze zástupců všech členů WTO (stejně jako SMLUVNÍ STRANY v GATT). Velmi výraznou změnou, kterou přineslo DSU, je odstranění blokačních nedostatků předchozího systému. Orgán pro řešení sporů nově rozhoduje na základě principu tzv. negativního konsensu, což znamená, že spor bude vždy předložen Panelu k rozhodnutí a rozhodnutí Panelu bude následně DSB přijato, ledaže by se státy v DSB shodly na tom, že se tak nestane. Je tedy zřejmé, že tato nová úprava, která odstranila možnost státu na straně obhajoby zabránit předložení sporu Panelu či přijetí jeho rozhodnutí, změnila celou proceduru na více méně automatickou.

Další velmi významnou změnou, která přináší v mezinárodním právu velmi ojedinělou úpravu²⁴, je vytvoření stálého Odvolacího orgánu („*Appellate Body*“), ke kterému se mohou strany sporu odvolat, nesouhlasí-li s rozhodnutím Panelu. Právě za situace, kdy státy ztratily právo vetovat rozhodnutí Panelu, a to se podle nové úpravy začalo přijímat téměř automaticky, se jevila otázka vytvoření odvolacího orgánu jako zásadní.²⁵ Odvolací orgán je složen ze sedmi členů, kteří jsou jmenováni Orgánem pro řešení sporů na dobu 4 let. Každý spor je řešen třemi z těchto sedmi členů Odvolacího orgánu, přičemž ti rozhodují každý svým jménem a nikoliv jako zástupci států svého původu.²⁶

---

²³ ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. s. 248

²⁴ GAL-OR, Noemi. *The Concept of Appeal in International Dispute Settlement*. *European Journal of International Law* [online]. 2008, 19(1),s. 43. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=32035173&scope=site>

²⁵ MERRILLS, J. *International dispute settlement*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. s. 209

²⁶ Čl. 17 DSU

DSU také přineslo oproti původní úpravě GATT 1947 mnohem podrobnější úpravu celého procesu řešení sporů, včetně podrobné úpravy lhůt pro jednotlivá procesní stadia, což výrazně přispělo k urychlení a zefektivnění celého procesu.

1.3 Procesní fáze řešení sporů dle DSU

Procedura řešení sporů ve WTO se dá rozdělit na tři hlavní fáze: konzultace, řízení před Panelem a Odvolacím orgánem, implementace a případná protiopatření (v případě, že stát rozhodnutí neimplementuje).

První fáze sporu, tedy fáze konzultací, zůstala stejná jako u předchozího mechanismu řešení sporů GATT. Formálně je spor zahájen žádostí jednoho členského státu o konzultace s jiným státem ohledně domnělého porušení závazků vyplývajících z úmluv systému WTO. Oproti původnímu systému, je pro konzultace určena pevná lhůta, která opravňuje státy, v případě, že řešení nebylo ve fázi konzultací přijato do 60 dnů od jejich zahájení, požádat o předložení sporu Panelu. Konzultace se odehrávají tzv. „za zavřenými dveřmi“ a mnoho sporů je vyřešeno již v této fázi. Povinná forma konzultací ukazuje, že i přes posun od smírného řešení sporů („*conciliatory model*“) k judiciálnímu modelu („*adjudicary model*“) členské státy stále užívají konzultací jak bylo původně zamýšleno a ne jako nutné zdržení před tím, než mohou spor posunout do další fáze před Panelem.²⁷ Je třeba ještě poznamenat, že konzultace mohou mezi státy probíhat i po předložení sporu Panelu a je možné dosáhnout smírného řešení i v dalších fázích procesu.

Druhou fází je řízení před Panelem, které má speciální charakter vzhledem k tomu, že na jednu stranu obsahuje mnoho typických prvků arbitráže, ale zároveň dává velký důraz na dosažení smírného řešení.²⁸ Druhá fáze tedy začíná žádostí státu o ustavení Panelu, která může být podána, jak již bylo uvedeno výše, nejdříve po 60 dnech vedení konzultací, které nevedly k dosažení smírného řešení. Rozhodnutí o předložení sporu Panelu je pravomocí Orgánu pro řešení sporů, které

---

²⁷ LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. s. 159

²⁸ MERRILLS, J. *International dispute settlement*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. s. 205

se však stalo téměř automatickým, protože dosažení „negativního konsensu“ je samozřejmě velmi obtížné a v praxi se zatím nestal žádný takový případ.

Panel sestává většinou ze třech osob, kvalifikovaných expertů vedených v seznamu Sekretariátu, které jsou pro řešení konkrétních sporů *ad hoc* nominováni Sekretariátem, či v případě nesouhlasu strany sporu ze „závažných důvodů“²⁹ mohou být členové Panelu na žádost jmenování Generálním ředitelem („*Director-General*“) po projednání s předsedou Orgánu řešení sporů („*Chairmen of the DSB*“), předsedou příslušné Rady nebo výboru a stranami sporu.³⁰

Primární funkcí Panelu je podle čl. 11 DSU pomoci DSB s vykonáváním úkonů při řešení sporů podle DSU. Jak dále uvádí čl. 11 DSU: „*V této souvislosti by měla skupina odborníků objektivně posoudit předmětné otázky, včetně objektivního posouzení faktů případu, použitelnosti příslušných ustanovení uvedených dohod a slučitelnosti faktů s těmito ustanoveními a formulovat ty jiné nálezy, které napomohou DSB při tvorbě doporučení nebo rozhodnutí v souladu s uvedenými dohodami. Skupina odborníků bude pravidelně konzultovat sporné strany a poskytne jim přiměřené možnosti pro přijetí vzájemně uspokojivého řešení.*“³¹ Dle čl. 11 je tedy výsledkem řízení před Panelem vydání doporučení nebo rozhodnutí, a to v případě, že nebylo možné najít smírné, vzájemně uspokojivé řešení. DSU se vyznačuje množstvím lhůt, které jsou stanoveny pro jednotlivé fáze řízení před Panelem a obecně platí, že ve většině případů by neměla doba od ustavení Panelu do přezkoumání zprávy Panelu v DSB překročit 9 měsíců.³²

Závěrečná zpráva Panelu musí být po vydání Panelem rozeslána všem členským státům, aby se s ní mohly seznámit. Zpráva musí být do 60 dní od jejího rozeslání státům přijata DSB³³, pokud nebylo podáno odvolání některé ze stran sporu, či pokud nebylo dosaženo konsenzu na tom, že zpráva přijata být nemá.

---

²⁹ čl. 8 odst. 6 DSU

³⁰ čl. 8 odst. 7 DSU

³¹ čl. 11 DSU

³² čl. 20 DSU

³³ čl. 16 odst. 4 DSU

Odvolání některé strany sporu proti závěrečné zprávě Panelu je možné pouze do otázek právních, nikoliv faktických. V otázkách faktických je tedy konečným již rozhodnutí Panelu. Strany sporu předloží Odvolacímu orgánu své písemné i ústní podání a Odvolací orgán může následně závěrečnou zprávu Panelu a závěry v ní obsažené potvrdit, změnit nebo zamítnout³⁴, a to pouze do závěrů právních. Odvolací řízení by nemělo sloužit stranám jako způsob zdržování celého řízení, a tak bylo v DSU upraveno, že by řízení před Odvolacím orgánem nemělo trvat déle než 60 dní.³⁵ Poté co byla závěrečná zpráva Odvolacího orgánu rozeslána všem členským státům, měla by být do 30 dnů přijata DSB, pokud nebude dosaženo konsensu, že zpráva Odvolacího orgánu přijata být nemá. Důraz na rychlost celého řízení je dále zřetelný v úpravě čl. 20 DSU, kde jsou upraveny lhůty od ustanovení Panelu, do kterých by mělo DSB ve většině případů přijmout závěrečné zprávy Panelu nebo Odvolacího orgánu. Tyto lhůty jsou 9 měsíců, pokud nebylo proti rozhodnutí Panelu podáno odvolání a 12 měsíců, pokud odvolání podáno bylo.

Pokud dospěje Panel či Odvolací orgán k závěru, že napadané opatření jednoho členského státu je neslučitelné s uvedenou dohodou, vydá tomuto státu (porušiteli) doporučení, aby opatření uvedl do souladu s dohodou.³⁶

Třetí fází řešení sporů podle DSU rozumíme právě provádění rozhodnutí či doporučení vydaného v druhé fázi řízení. Tato fáze je rozpracována v čl. 21 DSU „Dohled nad prováděním doporučení nebo rozhodnutí“ a čl. 22 DSU „Vyrovnání a suspenze koncesí“. Tato fáze DSU byla předmětem velké debaty v souvislosti se státní suverenitou. Toto politicky citlivé téma se zabývá otázkou, zda mají státy povinnost jednat v souladu s doporučeními obsaženými v závěrečné zprávě Panelu nebo Odvolacího orgánu. Tato otázka, která je aktuální pro řešení sporů v mezinárodním právu obecně, se stala pro řešení sporů v rámci GATT/WTO ožehavá při Uruguayském kole jednání, přičemž odpůrci namítali zejména, že řešení sporů podle DSU je neobjektivní, netransparentní a dává Panelům velkou možnost „tvořit právo“ vzhledem k vágnosti a nejasnosti některých smluvních

---

³⁴ čl. 17 odst. 13 DSU

³⁵ čl. 17 odst. 5 DSU

³⁶ Viz. čl. 19 DSU

ustanovení. Mnozí odborníci se také přikláněli k názoru O.W. Holmese, který ve své eseji uvedl, že: „*Povinnost dodržet smlouvu...znamená předpoklad, že budete muset platit náhradu škody, pokud ji nedodržíte – a nic víc.*“³⁷ Avšak jak vyplývá z čl. 21 a čl. 22 DSU, řešení sporů podle DSU preferuje postup podle čl. 21, tedy odstranění bariér v mezinárodním obchodu, a až jako krajní řešení volí postup podle čl. 22, tedy kompenzaci či protiopatření.

I v samotném čl. 21 odst. 1 DSU je uvedeno: „*Pro zabezpečení účinného řešení sporů v zájmu všech Členů je podstatné bezodkladné provádění doporučení nebo rozhodnutí DSB.*“³⁸ Provádění doporučení nebo rozhodnutí musí být provedeno ihned, nebo není-li toto možné, bude dotčenému státu poskytnuta k provedení rozumná lhůta.³⁹ Dotčený stát je povinen předkládat DSB zprávy, jak pokračuje provádění doporučení a DSB vykonává nad dotčeným státem při implementaci dohled.

Pokud selže provádění podle čl. 21 DSU a doporučení nebo rozhodnutí nejsou provedena v rozumné lhůtě, poskytuje čl. 22 DSU dvě možnosti protiopatření proti dotčenému členskému státu. První možností je dohoda státu, jenž měl doporučení implementovat a státu, který je poškozen, na vzájemně přijatelném vyrovnání („*compensation*“)⁴⁰, přičemž toto poskytnutí náhrady je dobrovolné. Pokud i tato možnost selže a vzájemně přijatelné vyrovnání není přijato, má stěžovatel možnost požádat DSB o povolení suspendovat koncese nebo použít další donucovací opatření.⁴¹

1.4 Alternativní metody řešení sporů ve WTO

Kromě quasi-judiciálního mechanismu před Panelem a Odvolacím orgánem, dává DSU členským státům možnost řešení sporů i pomocí jiných, méně formálních

---

³⁷ (“*The duty to keep a contract...means a prediction that you must pay damages if you do not keep it - and nothing else.*“) HOLMES, Oliver W., Jr. *The path of the Law*, 10 Harvard L. Review 457 (1897) in LOWENFELD, Andreas F. *International economic law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008. International economic law series (Oxford, England) s. 167

³⁸ čl. 21 odst. 1 DSU

³⁹ čl. 21 odst. 3 DSU

⁴⁰ čl. 22 odst. 2 DSU

⁴¹ čl. 22 odst. 2 DSU

metod. V čl. 5 DSU je upravena možnost dobrých služeb, smírčího řízení a zprostředkování, přičemž všechny tyto metody jsou založeny na dobrovolnosti a pro možnost jejich použití je vyžadována dohoda stran sporu. Tyto metody řešení sporu mohou být zahájeny v jakékoliv fázi sporu a mohou být také kdykoliv ukončeny, přičemž po ukončení mohou strany sporu žádat o ustavení Panelu. DSU neobsahuje přesný postup při výběru osoby, která bude poskytovat dobré služby, smírčí řízení nebo zprostředkování. V čl. 5 odst. 6 DSU je pouze uvedeno, že tyto služby může poskytnout Generální ředitel WTO, který tak může pomoci stranám spor vyřešit.⁴²

Další alternativou je podle čl. 25 DSU rozhodčí řízení. I v tomto případě je nutný souhlas obou stran sporu a strany sporu si musí dohodnout i další podrobnosti ohledně rozhodčího řízení, neboť DSU je neupravuje. Aby se rozhodčí řízení nestalo pouze dvoustrannou záležitostí, vzhledem k tomu, že je součástí multilaterálního systému WTO, upravuje DSU také povinnost stran sporu ještě před započítím řízení předložit dohodu o rozhodčím řízení všem členským státům. To dává možnost ostatním členským státům ucházet se o možnost stát se stranou sporu rozhodčího řízení, avšak tak se může stát pouze v dohodě s původními stranami sporu. Proti rozhodčímu nálezu nelze podat opravný prostředek a je závazný pouze strany sporu. I na rozhodnutí arbitra se vztahují články 21 a 22 DSU o donucovacích opatřeních.⁴³

1.5 Rozvojové státy a DSU

V rámci Uruguayského kola jednání se stala velmi důležitá otázka zapojení rozvojových států do fungování WTO a do mechanismu řešení sporů. Speciální úprava pravidel pro rozvojové státy se stala klíčovou nejen z hlediska možnosti přijetí tak velkého počtu úmluv, ale také aby se podařilo přesvědčit rozvojové státy, že WTO je univerzální organizací a ne, jak uvádí Lowenfeld „*pouhé fórum pro Spojené státy americké a Evropské společenství, kde mohou ventilovat své spory.*“⁴⁴

---

⁴² viz. čl. 5 DSU

⁴³ viz. čl. 25 DSU

⁴⁴ LOWENFELD, Andreas F. *International economic law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008. International economic law series (Oxford, England) s. 189

Ačkoliv už samotný posun od „*power-oriented*“ k „*rule-oriented*“ rozhodování je příznivý pro rozvojové a menší státy, neboť v „*rule-oriented*“ systému mají i ekonomicky méně rozvinuté země mnohem větší šance uspět ve sporu, což bylo v praxi DSU mnohokrát prokázáno. I přes to DSU v mnoha člancích uvádí speciální úpravu pro případy, kdy je jednou ze stran sporu rozvojová země. Zmíněné úpravy směřují k větší podpoře této země, neboť rozvojové státy jsou tradičně chápány jako znevýhodněné při řešení sporů zejména kvůli nedostatku finančních, lidských a institucionálních kapacit.

Speciální úprava se týká fáze konzultací s rozvojovým státem, kdy může být prodloužena lhůta pro minimální dobu povinných konzultací.⁴⁵ Další speciální úprava se uplatní při ustavování Panelu, přičemž rozvojový stát má právo, aby alespoň jeden ze členů Panelu pocházel taktéž z rozvojového státu.⁴⁶ Pokud je rozvojový stát na straně obhajoby, je možné, aby mu byla prodloužena lhůta pro předložení písemného vyjádření, a dále se často užívá prodloužení lhůty při stanovení rozumné lhůty pro implementaci doporučení či rozhodnutí.⁴⁷ Rozvojovým státům je také poskytována zvýšená pomoc ve věci právní asistence a poradenství.⁴⁸

Ještě výrazněji se speciální úprava projeví ve vztahu k nejméně rozvinutým státům. Ostatní členské státy by se měly podle čl. 24 DSU chovat umírněně, což je vykládáno tak, že by se měly, pokud možno, vyvarovat předkládání sporů proti nejméně rozvinutým státům a také by se měly chovat umírněně v žádání náhrady za spory, které nejméně rozvinuté státy prohrají. V případě, že selžou konzultace s nejméně rozvinutým státem, mělo by být využito možnosti dobrých služeb, smířčího řízení a zprostředkování, které poskytne Generální ředitel či Předseda DSB.⁴⁹

---

⁴⁵ čl. 12 odst. 8 DSU

⁴⁶ čl. 8 odst. 10 DSU

⁴⁷ čl. 12 odst. 8 DSU

⁴⁸ čl. 27 odst. 2 DSU

⁴⁹ viz. čl. 24 DSU

Ačkoliv v dohodách patřících do systému GATT/WTO je často zmiňována speciální úprava pro rozvojové státy, definici, které státy jsou za rozvojové považovány, už tyto úmluvy neobsahují. Určení, které státy patří do nejméně rozvinutých, nečiní v praxi problémy, neboť WTO využívá seznamu „*Least developed countries*“ (LDCs) vydaného OSN.⁵⁰ Avšak určení, zda se jedná o stát rozvojový, je ponecháno na uvážení každého členského státu, který se sám může za rozvojový stát prohlásit. Ostatní státy však mohou toto „sebepohlášení“ za rozvojový stát rozporovat, jak se tomu stalo například v případě *Korea- Beef*⁵¹, kdy Evropské společenství namítlo, že nesouhlasí se zařazením Jižní Koreje do skupiny rozvojových států. Evropské společenství uvedlo, že Korea nemůže být díky své ekonomické síle a postavení kvalifikována k užívání statusu rozvojového státu podle žádné úmluvy WTO.⁵²

Status rozvojového státu byl také velmi důležitý při vyjednávání Číny o jejím přistoupení do WTO. Vedoucí čínské delegace prohlásil, že ačkoliv Čína dosáhla v posledních dvou desetiletích velkého ekonomického rozvoje, je stále rozvojovou zemí.⁵³ Status rozvojového státu, který zajišťuje mírnější úpravu, by byl samozřejmě pro Čínu velmi výhodný. Nakonec však v rámci vyjednávání, kdy bylo patrné, že členské státy se úplně neztotožnily s kvalifikací Číny za rozvojový stát, uvedl nakonec vedoucí čínské delegace ve svém prohlášení, že Čína dosáhla v různých oblastech odlišného stupně rozvoje a může být považována za rozvojovou zemi pouze v některých situacích.⁵⁴

2. Přistoupení Číny k WTO

Otázka přistoupení Číny k WTO je již sama o sobě velmi zajímavou a je velmi zásadní pro chápání působení Číny ve WTO a samozřejmě také pro její působení a přístup k mechanismu řešení sporů. Specifická úprava je patrná zejména

---

⁵⁰ V současné době se jedná o 48 států, které jsou vybrány podle kritérií určených OSN, jako jsou hrubý národní důchod, kritéria ekonomické zranitelnosti a slabosti lidských zdrojů.

⁵¹ DS 161 (*Korea – Measures Affecting Imports of Fresh, Chilled and Frozen Beef*)

⁵² Viz. Dokument DSB (*Minutes of Meeting*) WT/DSB/M/96

⁵³ Prohlášení vedoucího čínské delegace, dostupné na:

https://www.wto.org/english/news_e/news01_e/china_longstat_jul01_e.htm

⁵⁴ Tamtéž

z Protokolu o přistoupení Číny k WTO⁵⁵, který obsahuje řadu speciálních ustanovení a mechanismů, které byly „ušity“ přímo na míru čínské situaci.

Čína získala status pozorovatele GATT v roce 1986 a od té doby usilovala o obnovení členství, které v té době držela Čínská republika (Taiwan).⁵⁶ Vzhledem k tomu, že Čína neuspěla, nestala se tak automaticky členem WTO a musela o svém přístupu vyjednávat. Vyjednávání následně trvalo téměř 15 let a Čína se nakonec stala členským státem WTO až v roce 2001. Tato dlouhá doba vyjednávání byla způsobená mimo jiné i obavami členských států o možné důsledky přistoupení Číny k WTO. Zaznívaly obavy, že přistoupením Číny se zborší celý systém WTO a že systém řešení sporů bude zahlcen spory proti nebo iniciované Čínou.⁵⁷ Další obavy byly směřovány vůči politickému a ekonomickému systému Číny, nedostatečně otevřenému trhu se zbožím a službami, velkému množství státních podniků a zaplavení trhů ostatních států výrobky z Číny.

Pro Čínu přístup do WTO znamenal také nutnost rozsáhlé reformy právního a ekonomického systému, neboť čínský právní a ekonomický systém v době, kdy se Čína začala ucházet o členství ve Světové obchodní organizaci, zcela neodpovídal základním principům WTO. *„Závazek přijetí a implementace něco kolem 60 smluv, který není lehce zvládnutelný pro žádný nově přistupující stát, se zdál být jen těžko dosažitelný pro stát, který teprve nedávno začal uznávat myšlenku vlády práva, kde majetková práva patřila tradičně státu, soudci bývali obvykle podřízeni stranickému orgánům a osobní kontakty „guan-xi“ jsou mnohdy důležitější než právo.“*⁵⁸

Výše uvedené obavy o schopnost Číny dodržovat přijaté závazky vedly k přijetí řady speciálních opatření, které se staly součástí Protokolu o přistoupení Číny. Jak již bylo uvedeno výše, Čína chtěla přistoupit se statutem rozvojové země,

---

⁵⁵ WT/L/432 Protocol of Accession of the People's Republic of China

⁵⁶ Čína byla v roce 1948 zakládajícím členem GATT, avšak po občanské válce, kdy došlo k přemístění generála Čankajška (který se až do své smrti považoval za legitimního prezidenta celé Číny) na ostrov Taiwan bylo toto členství v držení Čínské republiky (Taiwan).

⁵⁷ OSTRY, Sylvia. *WTO Membership for China: To Be and Not to Be: Is that the Answer?* in CASS, Deborah Z, Brett WILLIAMS a George Robert BARKER. *China and the world trading system: entering the new millennium*. New York: Cambridge University Press, 2003. s. 37

⁵⁸ DON HARPAZ, Marcia. *Sense and Sensibilities of China and WTO Dispute Settlement*. Journal of World Trade [online]. 2010, 44(6), s. 17 Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=57051780&scope=site>

což by pro ni znamenalo méně přísné podmínky, ale nakonec byla naopak nucena přistoupit na různé ochranné mechanismy, které prosadily stávající členské státy. Jedná se o tzv. „*WTO-minus*“ závazky, které obsahují pravidla, díky nimž se lze v případě Číny odchýlit od určitých stávajících pravidel WTO, a tím znemožnit Číně uplatňovat některá práva, či tzv. „*WTO-plus*“ závazky, které naopak Čínu zavazují nad rámec mnohostranných obchodních úmluv.⁵⁹ „*WTO-minus*“ závazky se nejčastěji uplatňují v oblasti nápravných opatření, jako jsou například antidumpingová opatření, ochranná a antisubvenční opatření, která byla zavedena z důvodu obav členských států z působení netržní čínské ekonomiky na světový obchod. Uplatní se tedy např. speciální metody vyšetřování, zda došlo k dumpingu, a to pomocí mechanismu cenové porovnatelnosti, při kterém se nebere automaticky v úvahu cena produktu na domácím trhu. Dále byl zaveden „*Přechodný ochranný mechanismus pro specifické produkty*“ (“*Transitional Product Specific Safeguard Mechanism*“)⁶⁰, který snižuje prahové hodnoty pro možnost aplikace ochranných opatření oproti klasické úpravě vyžadované v Dohodě o ochranných opatřeních, a tak umožňuje ostatním členským státům do určité míry „diskriminovat“ čínské produkty po dobu 12 let od jejího přistoupení.⁶¹ „*WTO-plus*“ závazky se vztahují na oblasti, jako jsou například transparentnost, soudní přezkum, provádění ekonomické reformy atd. K tomu, aby bylo umožněno sledovat dodržování těchto závazků, byl zaveden tzv. „*Přechodný přezkumný mechanismus*“ (“*Transitional Review Mechanism*“), který umožňoval po dobu prvních 10 let čínského členství každoročně provádět důkladný přezkum, zda a jakým způsobem jsou dodržovány závazky Číny obsažené ve WTO úmluvách a v Protokolu o přistoupení.⁶²

Z hlediska statusu jejich členství je také velmi zajímavá otázka členství Hong Kongu a Macaa ve WTO. Předtím, než byly Hong Kong v roce 1997 a Macao v roce 1999 navraceny Číně Velkou Británií resp. Portugalskem, byly podle čl. 31

---

⁵⁹ YA QIN, Julia. "*WTO-Plus*" Obligations and Their Implications for the World Trade Organization Legal System. *Journal of World Trade* [online], 2003, 37(3), s. 490 Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=10776361&scope=site>

⁶⁰ Část 1, čl. 16 Protokolu o přistoupení Číny do WTO

⁶¹ VAN KERCKHOVEN, SVEN. *The tale of a Trojan horse or the quest for market access? China and the World Trade Organization*. *Revista Brasileira de Política Internacional* 57, s. 196

⁶² Část 1, čl. 18 Protokolu o přistoupení Číny do WTO

čínské ústavy⁶³ vytvořeny dvě zvláštní administrativní oblasti. Na základě konceptu „jedna země – dva systémy“⁶⁴ mají tyto zvláštní administrativní oblasti (SARs) samosprávu administrativní, ekonomickou, kulturní a školskou a v těchto oblastech byl zachován kapitalistický systém.⁶⁵ Dále mají tyto zvláštní administrativní oblasti autonomii v otázkách celních a otázkách mezinárodního obchodu, což jim umožnilo být samostatnými členy WTO. WTO totiž pro členství nevyžaduje plnou svrchovanost, a tak se v souladu s článkem XII Charty WTO může stát členem i samostatné celní území, má-li plnou autonomii ve vnějších ekonomických otázkách a případně v některých dalších otázkách upravených Chartou WTO, či jinými mnohostrannými obchodními dohodami.⁶⁶ Hong Kong se ještě jako kolonie Velké Británie účastnil systému GATT a v roce 1986 byl přijat za plného člena GATT. V roce 1995 se Hong Kong, jakožto smluvní strana GATT, stal zakládajícím členem WTO.⁶⁷ Macao, původně portugalská kolonie, bylo smluvní stranou GATT od roku 1991 a v roce 1995 se stalo, stejně jako Hong Kong, zakládajícím členem WTO.⁶⁸

3. Přístup Číny k judiciálnímu řešení sporů v mezinárodním právu a quasi-judiciálnímu řešení sporů v rámci WTO

3.1 Historické a kulturní příčiny nedůvěry k mezinárodnímu právu

Přístup Číny k mezinárodnímu právu je velmi zajímavým tématem nejen z pohledu historického, ale také z pohledu praktického, tedy jakým způsobem se Čína projevuje svým chováním v mezinárodních organizacích a jak jedná na mezinárodním poli. Tato otázka je také poměrně častým námětem vědeckého zkoumání, přičemž práce se soustředí na tuto problematiku buď obecně, anebo

---

⁶³ Hlava I, Čl. 31 ústavy Čínské lidové republiky

⁶⁴ Koncept „jedna země-dva systémy“ poprvé pojmenoval Deng Xiaoping, který tím chtěl vyjádřit, že existuje pouze jediná Čína, ale dva různé sociální a politické systémy. Zatímco na čínské pevnině se jedná o socialistický systém, Hong Kong a Macao si stále udržují kapitalistický systém, který se datuje od dob koloniální nadvlády Velké Británie, resp. Portugalska.

⁶⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Dějiny čínského práva*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, s. 340

⁶⁶ čl. 12 odst. 1 Dohody o zřízení světové obchodní organizace

⁶⁷ viz. https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/hong_kong_china_e.htm

⁶⁸ viz. https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/macao_china_e.htm

zkoumají pouze určitou oblast v mezinárodním právu veřejném, či chování Číny v konkrétní mezinárodní organizaci.

Z historického pohledu je velmi dobré se zaměřit na události z minulosti, které formovaly přístup Číny k mezinárodnímu právu. Podle mnohých autorů jsou právě tato prvotní setkání Číny s mezinárodním právem, která byla vnímána Čínou spíše velice negativně (viz. níže), jedním z důvodů nedůvěry Číny v mezinárodněprávní systém.

Jedno z prvních setkání Číny s mezinárodním právem se odehrálo na konci 19. století po skončení tzv. opiové války, tedy války mezi Velkou Británií a Čínou o legalizaci dovozu a obchodu s opiem. Vzhledem k tomu, že Čína byla ve válce poražena, byla později Velkou Británií a poté i dalšími mocnostmi té doby, tedy USA, Ruskem a Německem donucena podepsat smlouvy, kterým se později začalo říkat smlouvy nerovnoprávné. Tyto smlouvy se vyznačovaly stejnými znaky, a to tím, že mocnostem na ekonomicky významných územích⁶⁹ zajišťovaly pro jejich občany exteritoriální právní status a konzulskou jurisdikci, doložku nejvyšších výhod, nízké celní sazby pro zboží dovážené ze západních zemí do Číny (nikoliv pro vyvážené čínské zboží), svobodu obchodu se všemi zájemci bez monopolů a smlouvy s Velkou Británií dále zavázaly Čínu k placení vysoké náhrady škody a válečných reparací.⁷⁰ Jak uvádí Webster ve svém článku: „*Mezinárodní právo veřejné a obecněji i praxe mezinárodních smluv přišly do Číny nikoliv jako garance vzájemného prospěchu a rovnosti suverénů, ale jako poslové nerovnoprávné interakce s mocnějšími státy.*“⁷¹

---

⁶⁹ Jako např. přístavní města Kanton, Siamen, Fu-čou, Shanghai, Ning-po a pronajatá území Qingdao, Kowloon atd.

⁷⁰ TOMÁŠEK, Michal. *Dějiny čínského práva*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, s. 218 a WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions* [article]. Michigan Journal of International Law [online]. 2013, 35(3), s. 536, Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

⁷¹ WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions*

[article]. Michigan Journal of International Law [online]. 2013, 35(3), s. 536, Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

Čína se dále cítila velmi dotčena, že ačkoliv byla v obou světových válkách na straně vítězných států, nebyla jí dána příležitost vyjednávat o poválečném uspořádání po boku světových mocností a byla at' už Versailleskou mírovou smlouvou⁷² nebo Tajnou dohodou o otázkách Dálného východu⁷³ připravena vždy o část svého území.⁷⁴ Nedůvěru v mezinárodní organizace ještě umocnilo, že ačkoliv Čína i Japonsko byly členy Společnosti národů, tato organizace zcela nezafungovala a i přes ustanovení o vzájemné bezpečnosti nezabránila Japonské invazi do Číny v roce 1931 a anexi území v severovýchodní Číně (Mandžusku).⁷⁵

Po občanské válce v Číně se na mezinárodním poli objevily „dvě Číny“, Čínská republika (Taiwan) a Čínská lidová republika; dvě vlády naprosto odlišné politicky i ideologicky, které si však obě nárokovaly místo v mezinárodní komunitě a cítily se být jediným legitimním zástupcem. Vláda Čínské republiky vedená generálem Čankajškem se po prohrané občanské válce přesunula na ostrov Taiwan a až do roku 1971 byla pokládána za zástupce Číny v Organizaci spojených národů.

Pod vládou Mao Ce-tunga se Čína ze svého vlastního rozhodnutí dostává v mezinárodní komunitě do izolace a tato doba se vyznačuje neustálou opozicí proti tehdejšímu velmocem (USA a Sovětskému svazu) a silnou nedůvěrou v mezinárodní organizace. Až po smrti Mao Ce-tunga v 70. letech začíná, zejména pod vlivem reformem Deng Xiaopinga, politika ekonomického otevírání, která s sebou přináší i nutnost větší aktivity Číny v mezinárodních organizacích. Politika Deng Xiaopinga a éra nové čínské diplomacie byla vystižena ve stejnojmenném článku E. Medeirosa a M. T. Fravela: „*Aby byla umožněna domácí ekonomická modernizace, vedl Deng*

---

⁷² Čl. 156 Versailleské mírové smlouvy převedl původní německé územní koncese na poloostrově Shandong na Japonsko a nikoliv na Čínu, což v důsledku způsobilo, že Čínský zástupce odmítnul podepsat Versailleskou mírovou smlouvu.

⁷³ Dohoda o otázkách Dálného východu, která byla podepsána Rooseveltem, Stalinem a Churchillem v roce 1945 na Jaltské konferenci a která SSSR zaručovala výsadní práva v přístavech Port Arthur (Lushun) a Dairen (Dalian).

⁷⁴ WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions* [article]. Michigan Journal of International Law [online]. 2013, 35(3), s. 536-538, Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

⁷⁵ WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions* [article]. Michigan Journal of International Law [online]. 2013, 35(3), s. 537, Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

*Xiaoping Čínu opačným směrem [než Mao Ce-tung] a podporoval spolupráci s mezinárodní komunitou. Čína zvýšila svůj mezinárodní profil tím, že se začala účastnit mezivládních a nevládních organizací, zvláště těch finančních a Čína se pomalu začínala vymaňovat z éry izolace za Maa. Avšak i za Denga byla participace Číny v mezinárodní komunitě poměrně slabá.*⁷⁶

Z kulturního hlediska je velmi důležitým faktorem způsobujícím nedůvěru v mezinárodní soudnictví také čínská kultura založená na konfuciánských hodnotách. Jednou z nejdůležitějších konfuciánských hodnot je zachování stavu harmonie ve společnosti. Vzhledem k tomu, že přímá konfrontace a závazné rozhodnutí třetí strany ve sporu byly považovány za prvky narušující harmonii, byly preferovány spíše jiné metody řešení sporů, jako např. negociace či mediace. Mediace má v řešení sporů v Číně nezastupitelný význam, neboť byla považována za způsob, který nenarušuje harmonii ve společnosti a vede k preferovaným oboustranně přijatelným řešením. Řešení sporů před soudem bylo v Číně tradičně vnímáno jako ostudné a pro účastníky znamenalo „ztrátu tváře“. Řízení před soudem bylo také považováno za nákladnou a dokonce až nepříjemnou proceduru, a to i proto, že po žalobci i žalovaném se vyžadovalo klečat po celou dobu soudního procesu a subjektem mučení mohly být obě strany sporu.⁷⁷

Konfuciánská tradice, která ovlivňuje zejména vnímání vnitrostátního soudnictví, je však patrná i na mezinárodním poli, kdy se Čína snaží urovnávat spory spíše negociacemi a nerada nechává spory dojít až do stádia vyřčení konečného rozhodnutí mezinárodním soudem či tribunálem. V oblasti mezinárodního soudnictví je však pro Čínu ještě důležitější jiný kulturní prvek, kterým je velký důraz na státní suverenitu a nezasahování do vnitrostátních záležitostí, který se velmi silně projevuje v jednání Číny v mezinárodní komunitě. Důraz na státní suverenitu a nezasahování do vnitrostátních záležitostí je podle některých autorů podmíněn právě nerovnoprávnými smlouvami, které byla Čína

---

⁷⁶ MEDEIROS, Evan S. a M. Taylor FRAVEL. *China's New Diplomacy*. Foreign Affairs [online]. 2003, 82(6), s. 24 Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&an=11107749&scope=site>

⁷⁷ EERENBOOM, Randall. *China's long march toward rule of law*. 1st ed. New York: Cambridge University Press, 2005. s. 39

nucena uzavřít na konci 19. století a které Čína vnímala jako její ponížení světovými mocnostmi.⁷⁸ Z toho důvodu měla Čína vždy podezření, že i mechanismy řešení sporů v mezinárodním právu nejsou nestranné, ale jsou pouze nástrojem sloužícím k prosazování zájmů západních vyspělých států. Tyto tendence byly ještě více zdůrazněny po nástupu komunismu k moci, kdy se stala velmi významnou silná rétorika proti „imperialistickým mocnostem“. Tuto rétoriku a tehdejší přístup k mezinárodnímu soudnictví skvěle dokazuje příklad tehdejších výroků v čínském tisku, který uvádí Cohen a Chiu ve své práci: „*Imperialismus vždy považoval obecné přijetí povinné jurisdikce Mezinárodního soudního dvora za významné znamení cesty k univerzalizmu.... V posledních letech začal očividně americký imperialismus věřit, že kontrola jednotlivých států prostřednictvím MSD pro něj bude velmi výhodná...*“⁷⁹

3.3 Úmluvy s automatickým systémem řešení sporů

Čína, i vzhledem k výše uvedeným příčinám, zastává velmi zdrženlivý přístup k otázce řešení sporů mezi státy judiciálními metodami. Spory mezi státy by podle ní měly být řešeny negociacemi a nikoliv soudním řízením a v povinné jurisdikci mezinárodních soudů či tribunálů viděla rozpor s konceptem státní suverenity. Podle Juliana Ku se Čína obvykle snažila vyvarovat povinné jurisdikci mezinárodních tribunálů a pokud již k této jurisdikci svolila, snažila se uchovat si co největší kontrolu a vliv na výběr rozhodců, jak jen bylo možné. Julian Ku se dále také pozastavuje nad fenoménem, kterým je mnohem „přátelštější“ přístup Číny k obchodním a investičním tribunálům, než tribunálům jiného druhu.⁸⁰ Mezi jedny z nejvýznamnějších úmluv, které zavazují Čínu k povinnému mechanismu řešení

---

⁷⁸ WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions* [article]. Michigan Journal of International Law [online]. 2013, **35**(3), s. 537, Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

⁷⁹ COHEN & CHIU, *supra* note 6, at 1444 (quoting *International Court of Justice-A Shelter for Gangsters*, JEN-MIN JIH-PAO (RENMIN RIBAQ) (Ak K EI 4R) [PEOPLE'S DAILY], July 26, 1966, at 6). in JULIAN KU. *China and the Future of International Adjudication*. [online]. 2012, **27**, s. 160. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=83403043&scope=site>

⁸⁰ JULIAN KU. *China and the Future of International Adjudication*. Maryland Journal of International Law [online]. 2012, **27**, s. 157. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=83403043&scope=site>

sporů a kde Čína nemá možnost blokovat předložení sporu k tribunálu či soudu jsou Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (Úmluva ISCID), Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (Úmluva UNCLOS) a Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů Světové obchodní organizace (DSU), přičemž je třeba si povšimnout, že dvě z těchto úmluv jsou z oblasti mezinárodního ekonomického práva.

Úmluva ISCID, ke které Čína přistoupila v roce 1990, vytvořila středisko pro řešení sporů z mezinárodních investic, které umožňuje řešit spory z mezinárodních investic dvou smluvních států úmluvy, či smluvního státu úmluvy a nestátního subjektu, tedy většinou obchodní společnosti. Středisko ISCID však má jurisdikci nad investičními spory smluvních států až v případě, že k tomu státy, které jsou stranami sporu, daly výslovný souhlas.⁸¹ Výslovný souhlas je většinou projevem v dvoustranných investičních smlouvách (BIT), kde je určeno, že spory vyplývající z investiční smlouvy budou řešeny prostřednictvím ISCID. Čína uzavřela mnoho dvoustranných investičních smluv, ale tyto investiční smlouvy nemají z hlediska řešení sporů stejný režim. První generace čínských BITs, které Čína uzavírala v letech 1982-1997, neobsahuje žádnou, nebo jen velmi omezenou možnost řešení sporů mezi státem a investorem. Později, po přistoupení Číny k úmluvě ISCID již investiční smlouvy sice umožňovaly arbitráž mezi státem a investorem u ISCID, avšak Čína si sjednala výhradu jurisdikce pouze na spory ohledně kompenzace za vyvlastnění. Druhá generace investičních smluv, které byly uzavírány zhruba od roku 1998, již umožňovala arbitráž investor-stát i pro jiné oblasti sporů, než pouze týkající se kompenzace za vyvlastnění.⁸²

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu, ke které Čína přistoupila v roce 1996, umožňuje smluvním státům vybrat si při řešení sporů z více možností. Spor je možné k rozhodnutí předložit Mezinárodnímu tribunálu pro mořské právo (ITLOS), který byl touto smlouvou vytvořen, dále je možné spor

---

⁸¹ Čl. 25 odst. 1 Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států

⁸² MARKERT, Lars. *Arbitration Under China's Investment Treaties – Does it Really Work?*. Contemporary Asia Arbitration Journal [online]. 2012, 5(2).s 212-216. Dostupné z: http://www.heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/caaj5&div=14&start_page=205&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults

předložit MSD, arbitrážnímu tribunálu podle přílohy VII Úmluvy nebo speciálnímu tribunálu podle přílohy VIII Úmluvy. Obě strany sporu se musí shodnout na vybraném mechanismu řešení sporů, a pokud se tak nestane, může být spor předložen pouze arbitrážnímu tribunálu podle přílohy VII.⁸³ Kromě případů sporů ohledně mořského dna, u kterých je povinná jurisdikce ITLOS, je velmi nepravděpodobné, že by se Čína uvolila k řešení sporu u ITLOS a raději by zvolila arbitráž, kde by byla oprávněna jmenovat alespoň jednoho z rozhodců.⁸⁴

Jak už bylo uvedeno výše, k WTO Čína přistoupila v roce 2001, čímž se pro ni stal závazný i mechanismus řešení sporů podle DSU. Řešení sporů ve WTO je výjimečné zejména tím, že po Číně vyžaduje, na rozdíl od systému ISCID a ITLOS, akceptovat členy Panelu, které si nevybrala a kteří nemohou být občany ČLR.⁸⁵ Je tedy zřejmé, že mechanismus řešení sporů při WTO je pro Čínu tím nejinvazivnějším, ke kterému se kdy zavázala. Z toho, že Čína přijala tento automatický způsob řešení sporů, a byla tak nucena ustoupit v pro ni tak citlivém tématu a postoupit tak část své střežené suverenity mezinárodnímu tribunálu, je velmi dobře patrný význam, který ČLR přikládala svému členství ve WTO.

Jak naznačuje Julian KU ve svém článku, ochota Číny podrobit se quasi-judiciálnímu mechanismu řešení sporů je pouze cenou za přijetí do WTO a pokud by Čína měla příležitost, jistě by zvolila tu nejvíce limitovanou povinnou jurisdikci, jaká je možná, tak jak tomu udělala u UNCLOS systému.⁸⁶ Otázka, jakým způsobem se Čína zapojila do systému řešení sporů, který byl pro ni původně jen „nutným zlem“ a jakým způsobem jednala, když byla vystavena rozhodnutím Panelů, které musela implementovat, je předmětem následující části práce, která zkoumá působení Číny v rámci mechanismu řešení sporů WTO („*WTO Dispute Settlement Mechanism*“ či DSM WTO).

---

⁸³ Viz. část XV oddíl 2 článek 187 Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu

⁸⁴ JULIAN KU. *China and the Future of International Adjudication*. Maryland Journal of International Law[online]. 2012, 27, s. 166. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=83403043&scope=site>

⁸⁵ Tamtéž, s. 167.

⁸⁶ JULIAN KU. *China and the Future of International Adjudication*. Maryland Journal of International Law[online]. 2012, 27, s. 171

4. Případová analýza

4.1 Obecné poznatky

Již před přistoupením Číny k WTO zaznívaly obavy, že celý systém řešení sporů WTO může zkolabovat kvůli nárůstu sporů proti Číně a Čínou iniciovaných.⁸⁷ K těmto obavám vedla zejména praxe, která prokazovala, že nejvíce obchodující státy používají systém řešení sporů nejčastěji, jak je tomu např. u států jako USA či EU. Čína už před svým přistoupením do WTO byla obchodní velmocí, a dalo se tedy předpokládat, že se bude chovat proaktivně, podobně jako EU či USA. Dalším důvodem pro obavy byla povaha ekonomiky v Číně, která jak uvádí Gao, je na půli cesty mezi plánovanou a tržní ekonomikou, a je zde tedy mnoho potenciálních problémů způsobených ekonomickou a obchodní politikou Číny.⁸⁸ Tyto obavy, že by systém řešení sporů WTO nezvládal nápor sporů týkajících se Číny, se prozatím ukázaly jako neopodstatněné. Do konce roku 2015, byla Čína účastníkem 47 sporů, a to 13 sporů na straně stěžovatele a 34 sporů na straně odpůrce.⁸⁹ Z grafu číslo 1 je patrné, že přistoupení Číny do WTO nezpůsobilo nějakou výraznou změnu v nápadu případů na DSM WTO, avšak je zcela patrné, že spory s čínským prvkem tvoří, zejména v letech 2007 - 2012 procentuálně významný podíl z celkového nápadu sporů.

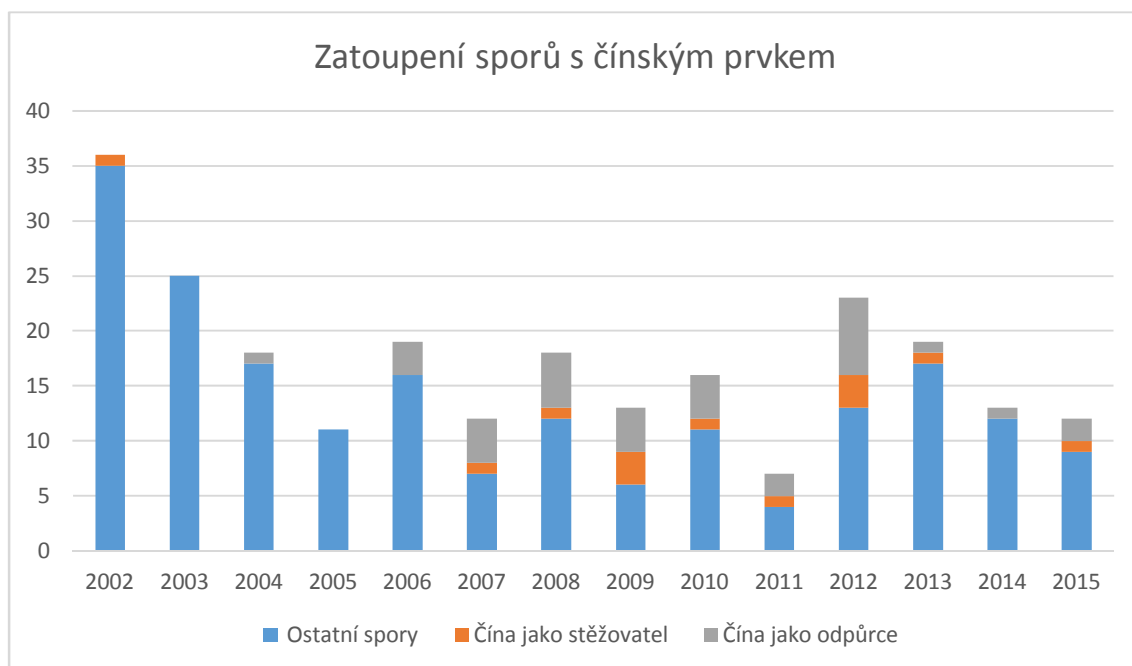
---

⁸⁷ OSTRY, Sylvia. *WTO Membership for China: To Be and Not To Be-Is That the Answer?* in CASS, Deborah Z, Brett WILLIAMS a George Robert BARKER. *China and the world trading system: entering the new millennium*. New York: Cambridge University Press, 2003. s. 31-39.

⁸⁸ GAO, Henry. *Taming the Dragon: China's Experience in the WTO Dispute Settlement System*. Legal Issues of Economic Integration [online]. 2007, 34(4), s. 369. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.liei0034.34&scope=site>

⁸⁹ viz. https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

Graf č. 1

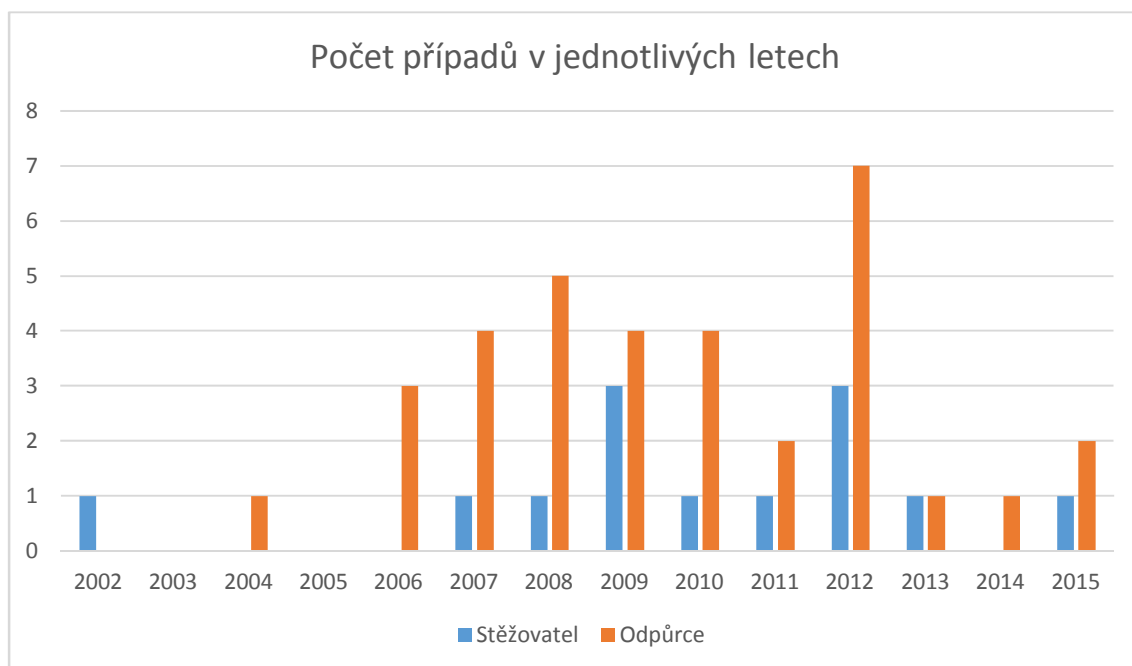
(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Z grafu č. 2 a počtu sporů s čínským prvkem je dále patrný velký rozdíl mezi počtem případů, kdy byla Čína na straně stěžovatele a kdy byla na straně odpůrce. Četnost sporů, ve kterých je Čína odpůrcem (47), může být vysvětlena stále se zvyšujícími obavami, zejména rozvinutých států, o schopnost Číny dostát svým závazkům a dále také tendence těchto států preferovat řešení sporů podle DSU před bilaterálním vyjednáváním. Relativně nízký počet sporů, kdy je Čína na straně stěžovatele (13) bývá některými autory vysvětlován nedostatkem kapacity Číny vést více sporů najednou,⁹⁰ její nezkušeností na poli mezinárodního řešení sporů nebo kulturně a historicky danou preferencí vyjednávání.

⁹⁰ MANJIAO, Chi. China's Participation in WTO Dispute Settlement over the Past Decade: Experiences and Impacts [article]. *Journal of International Economic Law* [online]. 2012, 15, 29. s. 32-33. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.jiel15.6&scope=sit>

Graf č. 2

(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Z grafu č. 2 je zřejmé, že Čína se jen velmi pozvolna zapojovala do systému řešení sporů u WTO. Za dobu prvních pěti let svého působení u WTO byla účastníkem pouze jednoho sporu na straně stěžovatele a jednoho sporu na straně odpůrce. Spor z roku 2002 (*DS252 US - steel safeguards*), kterého se Čína na straně stěžovatele účastnila hned záhy po svém přistoupení do WTO, byl po dobu pěti let jedinou zkušeností Číny s DSU v roli stěžovatele. Tento případ proti USA však neiniciovala Čína, ale Evropské společenství a až později se ke konzultacím připojilo celkem dalších 7 států, včetně Číny.⁹¹ Poprvé v historii svého členství ve WTO, byla Čína formálně vyzvána ke konzultacím podle DSU až v roce 2004. Reakce Číny na první formální žádost o konzultace (*DS309 China – Value added tax*) mnohé překvapila, neboť Čína ve svých vyjádřeních uváděla, že je „zmatená žádostí USA“, neboť o stejném tématu již s USA vedla konzultace, které již

⁹¹ DS252 US - Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products

vykazovaly určité výsledky⁹². V tomto případě se podle mnohých právě projevíly kulturní rozdíly vnímání soudnictví a Čína se, jak uvádí Gao, necítila být ani tak „zmatená“, jako spíše „zahanbená“, neboť pod vlivem hluboce zakořeněné konfuciánské filozofie věřila, že řešení sporů před soudem způsobuje ve vztazích nenapravitelné škody a mělo by být použito pouze v krajních případech.⁹³ Jak dále velmi přesně uvádí Gao: „Do značné míry čínské vedení nedokázalo oddělit právní záležitosti a záležitosti politické či diplomatické, a tak považovalo zahájení právního sporu ve WTO za synonymum k přerhání diplomatických vztahů s druhou zemí.“⁹⁴

Není neobvyklé, že státy se v prvních letech svého členství v mezinárodní organizaci projevují spíše pasivně. Z tohoto pohledu můžeme vysvětlit i pasivitu Číny při řešení sporů v prvních pěti letech svého členství. Čína se nacházela zcela v novém prostředí mezinárodní organizace s povinným mechanismem řešení sporů a měla jen velmi málo zkušeností s fungováním mezinárodního práva. Čína tyto roky zasvětila studiu práva WTO a v této první etapě bylo pro Čínu velmi významné, že se účastnila mnoha sporů v postavení třetí strany, čímž získávala zkušenosti s fungováním celého mechanismu.

Ostatní členské státy v této první etapě čínského členství také spíše vyčkávaly a daly Číně prostor pro reformu jejího právního řádu a pro implementaci velkého množství závazků souvisejících s přístupem do WTO. Tato počáteční fáze čínského členství bývá někdy nazývána „obdobím líbánek Číny ve WTO“⁹⁵ a jediným případem proti Číně v tomto období byl tedy spor s USA z roku 2004.

---

⁹² People's Daily, 20 March 2004, Headlines, at p.3. in GAO, Henry. *Taming the Dragon: China's Experience in the WTO Dispute Settlement System*. Legal Issues of Economic Integration [online]. 2007, 34(4), s.376. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.liei0034.34&scope=site>

⁹³ GAO, Henry. *Taming the Dragon: China's Experience in the WTO Dispute Settlement System*. Legal Issues of Economic Integration [online]. 2007, 34(4), s. 376. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.liei0034.34&scope=site>

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ THOMAS, Kristie. *China and the WTO Dispute Settlement System: From Passive Observer to Active Participant?*. Global Trade [online]. 2011, 6(10), s. 488. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=66844833&scope=site>

Svou roli na zdrženlivosti ostatních členských států mělo i přechodné období stanovené v Protokolu o přistoupení Číny, které dávalo v určitých oblastech Číně speciální lhůty pro implementaci.⁹⁶

V prvních letech členství Číny se velmi často projevovala snaha řešit spory spíše bilaterálně pomocí vyjednávání, což může být patrné např. na výše uvedeném sporu s USA (*DS309 China – Value added tax*), který byl vyřešen již ve fázi konzultací, a Čína velmi rychle změnila napadaná opatření, čímž předešla pokračování sporu v dalších fázích DSM WTO. Jak již bylo uvedeno výše, přístup Číny v prvních pěti letech jejího členství ve WTO byl spíše defenzivní, což bývá přisuzováno jednak tradiční neochotě Číny řešit spory judiciální cestou, ale i nedostatku kapacity zvládnout řešení sporů před Panelem a Odvolacím orgánem.

Změna přístupu nastala v roce 2006, kdy se Čína rozhodla, že spor s EU, USA a Kanadou (*DS 339-342 China-Auto parts*) neurovná již ve fázi konzultací, ale nechá jej projít všemi fázemi řešení sporů u WTO. Tento spor zahájil druhou etapu Číny ve WTO, která se již vyznačovala mnohem aktivnějším působením Číny v rámci DSM WTO a jejímu příklonu k ofenzivnějším metodám řešení sporů. V roce 2007 podala Čína svou první samostatnou stížnost, což bylo považováno za další velký zlom v jednání Číny při WTO. Tato změna v přístupu Číny byla předmětem mnoha vědeckých prací, avšak ve vysvětlení tohoto posunu se názory autorů různí. Ze strany ostatních členských států je jistě významné, že v roce 2006 skončilo přechodné období, což pravděpodobně přispělo k zvýšenému počtu stížností proti Číně počínaje rokem 2006. Zvýšení počtu sporů iniciovaných Čínou považovali někteří autoři za počátek příklonu Číny k tzv. „agresivnímu legalismu“⁹⁷, který byl patrný např. v chování Japonska a který se vyznačuje používáním právních nástrojů k agresivnějšímu prosazování svých obchodních zájmů. „Agresivní legalismus“ bývá také definován jako strategie, která v mezinárodních

---

⁹⁶ KENNEDY, Matthew. *China's role in WTO dispute settlement*. World Trade Review [online]. 2012, 11(4), s. 560. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d5663097-bfb0-4a5d-96f6-ec5cd35e35f3%40sessionmgr198&vid=1&hid=104>

⁹⁷ GAO, Henry S. *Aggressive Legalism: The East Asian Experience and Lessons for China*. In: GAO, Henry a Donald LEWIS. *China's Participation in the WTO* [online]. London: Cameron May Ltd. s. 322. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=897140

obchodních sporech využívá právní předpisy mezinárodního práva současně „jako štít i jako meč“⁹⁸. Jiní autoři naopak polemizují s označením chování Číny za „agresivní legalismus“ a prosazují myšlenku socializace Číny ve WTO, v jejím systému řešení sporů a přijetí právní kultury WTO Čínou. Např. Marcia D. Harpaz uvádí: „*To, že Čína začala uznávat autoritu mezinárodního tribunálu, konkrétně Panelů WTO, dokazuje víru Číny v západní právní normy a instituce a její respekt k mezinárodním pravidlům, a to i na úkor udržení vlastní suverenity, historicky jednoho z jejích hlavních politických cílů.*“⁹⁹

Jiný pohled na důvody změny přístupu Číny dávají Huang a Ji ve svém článku, kde uvádějí, že aktivnější přístup Číny není čistě jen úmyslnou a dobrovolnou změnou v důsledku rostoucího legalismu, ale spíše zdráhavou reakcí na neúčinnost jejího bilaterálního vyjednávání. Huang a Ji uvádějí, že většina čínských stížností se dotýká aspektů tzv. pravidel „WTO-mínus“, které jsou obsaženy v Protokolu o přistoupení Číny a přinášejí speciální pravidla pro Čínu zejména v oblasti nápravných opatření („*trade remedies*“). Čína se nejprve uchýlila k vyjednávání a vedla rozsáhlé kampaně s cílem dosáhnout statusu státu s tržní ekonomikou, což by jí z velké části umožnilo vymanit se z působení „WTO-minus“ ustanovení. Poté, co se později ukázalo, že tato bilaterální vyjednávání nepřinášela kýžené výsledky, se Čína více přiklonila k řízení podle DSU a s jeho pomocí se snažila zvrátit praktiky ostatních států používajících nápravná opatření („*trade remedies*“) proti Číně.¹⁰⁰

V důsledku svého delšího působení ve WTO a časté účasti ve sporech jako třetí strana Čína také zjistila, že mechanismus řešení sporů při WTO je „normálním prostředkem obchodních vztahů“, jak v této etapě často uváděla ve svých

---

⁹⁸ THOMAS, Kristie. *China and the WTO Dispute Settlement System: From Passive Observer to Active Participant?*. Global Trade [online]. 2011, 6(10), s. 488. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=66844833&scope=site>

⁹⁹ DON HARPAZ, Marcia. Sense and Sensibilities of China and WTO Dispute Settlement. *Journal of World Trade* [online]. 2010, 44(6). s. 40 . Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=57051780&scope=site>

¹⁰⁰ HUNAG, Chi a Wenhua JI. Understanding China's Recent Active Moves on WTO Litigation: Rising Legalism and/or Reluctant Response [article]. *Journal of World Trade* [online]. 2012, 46(6). s. 1299 Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.jwt0046.54&scope=site>

oficiálních vyjádřeních.¹⁰¹ Tento posun můžeme také chápat jako důkaz, že se Čína postupně zbavovala svých kulturních předsudků k soudnictví, přestala jej vnímat jako zpřetrhání diplomatických vazeb a místo toho začala považovat řízení před Panelem za běžnou praxi mezi obchodujícími státy.

Ať už byly motivace a příčiny tohoto posunu Číny v interakci se systémem DSM WTO jakékoliv, většina autorů se shoduje, že jej lze hodnotit spíše kladně, neboť prokazuje integrování Číny do systému WTO a její důvěru v celý systém. Velmi pozitivně je také vnímáno, že Čína prozatím provádí doporučení či rozhodnutí Panelu nebo Odvolacího orgánu a doposud s ní nebylo vedeno sankční řízení o povolení k suspendování, a nebyly tak naplněny obavy, že Čína nebude rozhodnutí respektovat, jak tomu občas bylo u jiných mezinárodních tribunálů.¹⁰² Avšak je zřejmé, že otázka implementace rozhodnutí může být v případě Číny do budoucnosti poněkud problematická, neboť spory se budou stále častěji dotýkat i citlivých otázek jako jsou např. čínské státní podniky, cenzura internetu, práva duševního vlastnictví apod., které přímo souvisejí s čínským vládnoucím režimem, a tak případná rozhodnutí dotýkající se těchto otázek bude čínská strana asi implementovat jen velmi neochotně.

4.2 Čína jako stěžovatel

Jak již bylo uvedeno výše, Čína od svého přistoupení v roce 2001 do konce roku 2015 iniciovala u DSM WTO 13 případů. Z hlediska států se kterými Čína spory vedla je zajímavé, že všech 13 sporů bylo vedeno buď proti USA, nebo EU (nebo dříve ES) a pouze v jednom případě směřovala stížnost kromě EU i vůči Řecku a Itálii. (viz. graf č. 3)

Vzhledem k tomu, že USA a EU jsou hlavními obchodními partnery Číny, není tedy překvapivé, že právě s nimi bude vést Čína nejvíce sporů. Avšak EU a

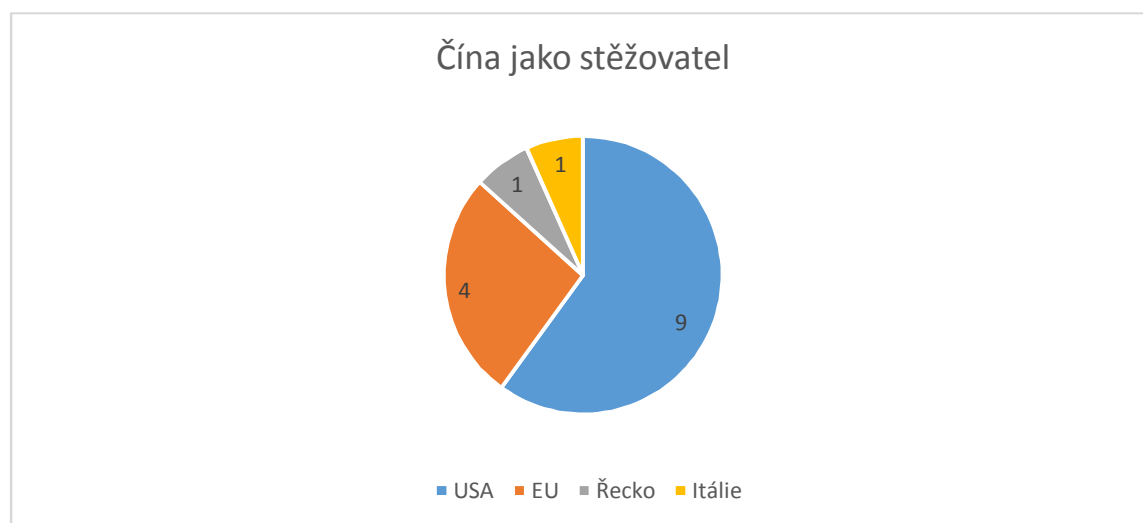
---

¹⁰¹ Tamtéž, s. 1290-1291

¹⁰² Specifický je v tomto ohledu případ DS414 (China – Countervailing and Anti-Dumping Duties on Grain Oriented Flat-rolled Electrical Steel from the United States), kdy bylo s Čínou vedeno i řízení o přezkoumání provádění rozhodnutí. Znovuustavený Panel shledal, že Čína nesprávně provedla prvotní rozhodnutí v případě DS414, avšak po přijetí zprávy Panelu DSB, Čína DSB ihned informovala, že účinnost vyrovnávacích a antidumpingových opatření proti USA, kterých se celý spor týkal, skončila ještě před přijetím zprávy v DSB.

USA zdaleka nejsou pro Čínu jedinými obchodními partnery a i přesto, že Čína udržuje obchodní styky i s rozvojovými státy, jako jsou např. Turecko, Indie, Mexiko, apod., prozatím nepodala žádnou stížnost proti rozvojovému státu. Tento fenomén bývá některými autory vysvětlován jako snaha Číny upevnit si v mezinárodní komunitě své „sebezařazení“ do skupiny rozvojových států a vyjádření jakési solidarity s ostatními státy v téže skupině.¹⁰³

Graf č. 3

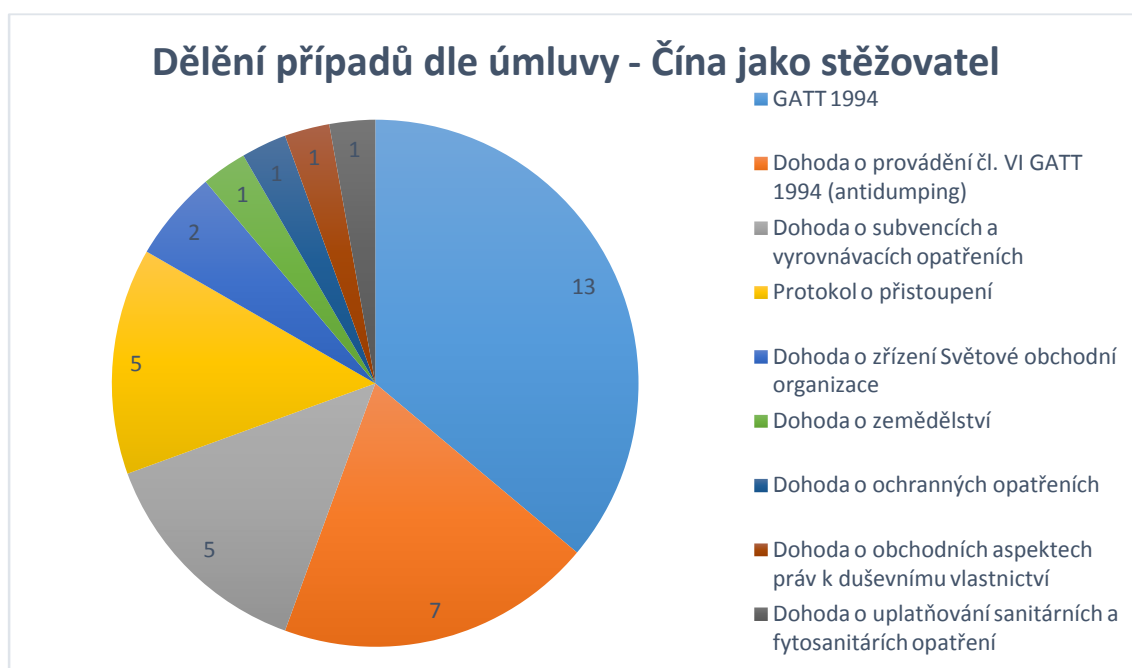
(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Čínské stížnosti jsou zejména mířeny proti různým druhům nápravných opatření, které jsou zaváděny vůči čínskému zboží ostatními státy. Graf č. 4 zobrazuje dohody WTO, které byly nejčastěji uvedeny v čínských stížnostech, tedy dohody, v jejichž tematickém rámci Čína napadala opatření ostatních členských států. Ve velké většině sporů je napadáno porušení více dohod WTO najednou. Kromě nápravných opatření, jako jsou například antidumpingová opatření, ochranná opatření či subvence a vyrovnávací opatření, je často citována úmluva

¹⁰³ MANJIAO, Chi. *China's Participation in WTO Dispute Settlement over the Past Decade: Experiences and Impacts*. *Journal of International Economic Law* [online]. 2012, 15, 29. s. 36. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.jiel15.6&scope=site>

GATT 1994, neboť čínský export je stále primárně zaměřen na obchod se zbožím. Velmi často je ve stížnostech také uveden Protokol o přistoupení Číny, který obsahuje specifická ustanovení a závazky vztahující se pouze na Čínu a ke kterým se Čína zavázala nad rámec ostatních úmluv WTO. Z hlediska konkrétních produktů, kterých se stížnosti Číny týkají, se jedná zejména o jednoduché produkty, jako jsou např. ocel, papír, drůbež apod., ale postupně se projevují tendence Číny soustředit se i na sofistikovanější produkty, jako je např. solární energie.

Graf č. 4

(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Kromě dvou případů, které se stále nacházejí ve fázi konzultací, projde většina sporů s Čínou na straně stěžovatele i dalšími fázemi před Panelem, případně před Odvolacím orgánem. Ze 13 případů byl 11krát ustaven alespoň Panel a v 6 případech se spor dostal až k Odvolacímu orgánu.¹⁰⁴

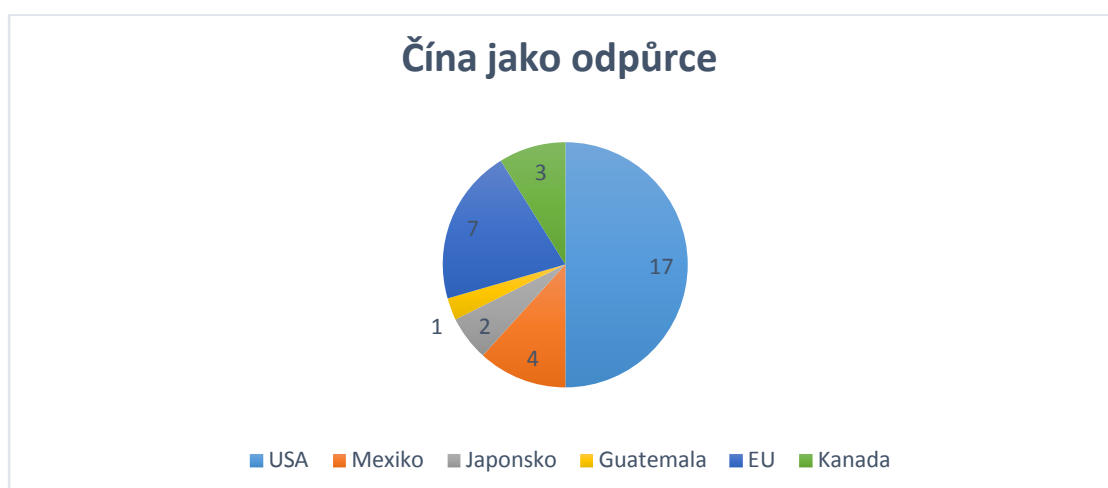
¹⁰⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

Tabulka všech sporů, ve kterých byla Čína na straně stěžovatele, je uvedena v příloze č. 1 této práce.

4.3 Čína jako odpůrce

Na straně odpůrce se Čína před DSB WTO objevovala výrazně častěji než na straně stěžovatele. Do konce roku 2015 byla Čína 34krát na straně obhajoby, z čehož bylo 22 originálních sporů.¹⁰⁵ Zcela zřetelně jsou nejaktivnějším stěžovatelem proti Číně Spojené státy americké, které se 17 případy vystupovaly dokonce v polovině všech případů proti Číně. Kromě EU, Kanady a Japonska, stížnost proti Číně podaly i méně rozvinuté státy jako např. Mexiko či Guatemala.

Graf č. 5

(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Jak je patrné z grafu č. 6, stížnosti míří proti mnoha opatřením čínské vlády a zastoupení různých dohod uváděných ve stížnostech je poměrně pestré. Je zastoupen obchod se zbožím, obchod se službami, práva duševního vlastnictví, ale velké zastoupení mají opět úmluvy s tematikou nápravných opatření, tedy

¹⁰⁵ U některých sporů se jedná o stížnosti s totožným předmětem, akorát podané více státy zároveň. Mnohdy více takovýchto stížností vyústí v ustavení jednoho Panelu a společné řízení.

„Antidumpingová dohoda“¹⁰⁶, Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a Dohoda o ochranných opatřeních. Velký počet sporů se dotýká také zvláštních ustanovení pro Čínu obsažených v Protokolu o přistoupení.

Mnoho ze sporů vedených proti Číně, ačkoliv jsou zařazeny z hlediska dotčených dohod WTO do různých kategorií, ve své podstatě míří proti velkému množství státních podniků, které mají na domácím čínském trhu mnoho výhod, jsou jim mnohdy poskytovány finanční podpory nebo mají dokonce monopolní postavení. Vzhledem k tomu, že tyto státní podniky se objevují zejména ve strategických odvětvích a produkují čínské vývozní artikly, je otázka, zda jsou tyto čínské praktiky v souladu s úmluvami WTO, častým námětem sporů. Gary Hufbauer se k této problematice s obavami vyjádřil již před přistoupením Číny k WTO, když uvedl: „*Provozování obřího státem vlastněného sektoru chráněného řadou bariér, kterému se dostává neobvyklých privilegií a který funguje vedle soukromého podnikání v systému světového obchodu a mezinárodních investic, je odsouzeno ke způsobování velikého napětí.*“¹⁰⁷

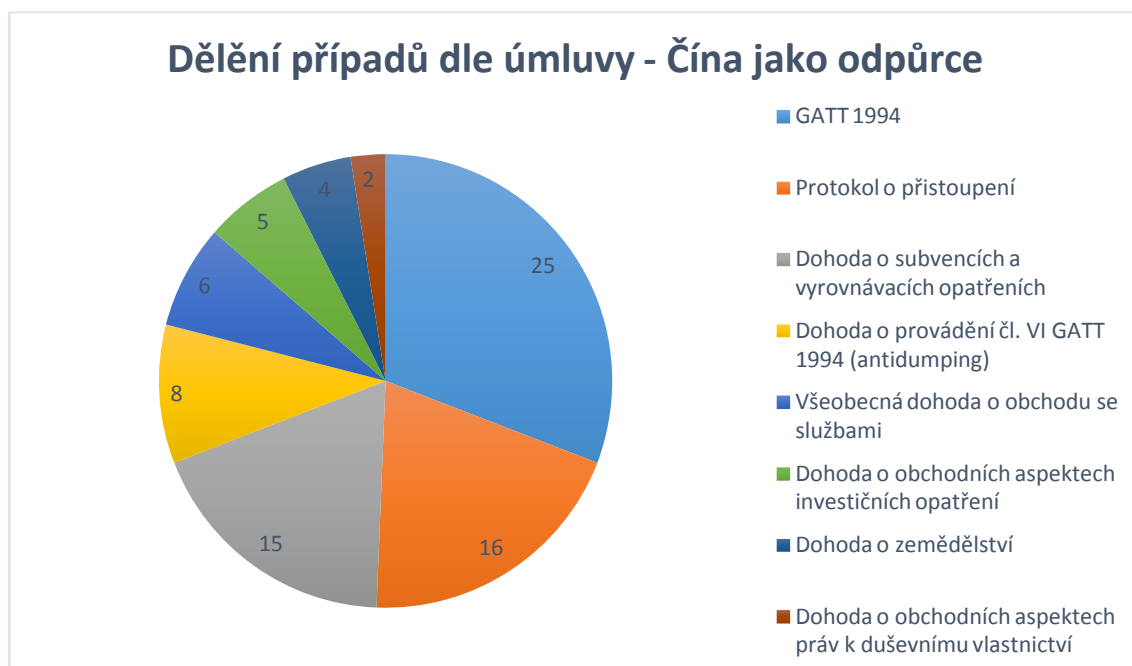
---

¹⁰⁶ Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994

¹⁰⁷ HUFBAUER, Gary. China as an Economic Actor on the World State: An Overview. in MANJIAO, Chi. China's Participation in WTO Dispute Settlement over the Past Decade: Experiences and Impacts [article]. *Journal of International Economic Law* [online]. 2012, **15**, 29. s. 41

Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.jiel15.6&scope=sit>

Graf č. 6

(Zdroj: Vypracováno na základě údajů týkajících se řešení sporů dostupných na webových stránkách Světové obchodní organizace https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm)

Z celkového počtu 34 sporů, ze kterých 24 případů se dá považovat za ukončené, bylo 6 sporů vyřešeno již ve fázi konzultací vzájemně přijatelným řešením, u 18 byl ustanoven panel a 13 případů se dostalo až k Odvolacímu orgánu. Vyšší číslo sporů vyřešených již ve fázi konzultací, na které mnozí autoři poukazovali, bylo patrné zejména v brzkých fázích čínského členství u WTO, přibližně do roku 2008, v pozdějších fázích se Čína od tohoto modelu odklonila. Vysoké číslo bilaterálně vyřešených případů v prvních letech čínského členství lze připisat nezkušenosti Číny a jejímu nedostatku kapacity řešit takto obtížné spory před panelem a počáteční nedůvěře v quasi-judiciální systém, avšak zdá se, že Čína v pozdějších fázích svého členství změnila své chování a projevila důvěru v DSM WTO tím, že nechala spory, ve kterých byla odpůrcem dojít až do stádií Panelu či Odvolacího orgánu.

Doposud jediným sporem, který kromě řízení před Panelem a Odvolacím orgánem dospěl až k řízení o provádění rozhodnutí, je spor Číny s USA (*DS414*)

China – GOES)¹⁰⁸ z roku 2010. Závěrečná zpráva Odvolacího orgánu byla přijata v roce 2012 a Čína uvedla, že zprávu Odvolacího orgánu a její závěry hodlá implementovat, avšak bude k tomu potřebovat přiměřenou lhůtu. Vzhledem k tomu, že Čína a USA v rámci konzultací nedospěly k dohodě ohledně délky této přiměřené lhůty k implementaci, zažádaly USA, aby délka přiměřené lhůty byla rozhodnuta pomocí závazného rozhodčího řízení podle čl. 21 odst. 3 písm. b) DSU. Rozhodce v závazné arbitráži určil lhůtu, avšak ani po skončení této lhůty nebyl spor ukončen, neboť USA a Čína se neshodly na otázce, zda opatření Číny přijatá s cílem implementovat závěry zprávy Panelu a Odvolacího orgánu, jsou v souladu s uvedenými úmluvami WTO. Strany sporu se tedy rozhodly postupovat podle čl. 21 odst. 5 DSU a obrátily se na Panel, který rozhodoval celý spor, aby tuto otázku vyřešil. Znovuustavený Panel v řízení o souladu čínských opatření s doporučeními ve zprávách Panelu a Odvolacího orgánu dal částečně za pravdu USA a shledal, že opatření přijatá Čínou stále nejsou v souladu s dotčenými úmluvami WTO a že doporučení ze závěrečných zpráv Panelu a Odvolacího orgánu jsou stále účinné a Čína musí uvést svá opatření týkající se antidumpingových a vyrovnávacích cel do souladu s těmito doporučeními a dotčenými úmluvami WTO. V době přijetí zprávy Panelu však Čína DSB informovala, že účinnost antidumpingových a vyrovnávacích opatření, kterých se celý spor týkal, uplynula již před přijetím zprávy Panelu, a z toho důvodu se Čína domnívá, že v tomto ohledu již nemusí činit žádná další opatření.¹⁰⁹

Přehled všech sporů, kterých se Čína účastnila na straně odpůrce, je uveden v příloze č. 2 této práce.

4.4 Čína jako třetí strana

Téměř od začátku svého členství ve WTO byla Čína neobvykle aktivní jakožto třetí strana sporů. Třetí stranou sporu se podle čl. 10 DSU může stát jakýkoliv členský stát, který má podstatný zájem na projednávané věci. Tento podstatný zájem na projednávané věci není nijak dále definovaný a v praxi se státy

---

¹⁰⁸ DS414 *China – Countervailing and Anti-Dumping Duties on Grain Oriented Flat-rolled Electrical Steel from the United States*

¹⁰⁹ Dokumenty týkající se sporu DS414, zejména WT/DS414/12, WT/DS412/RW

účastní sporů z mnoha důvodů. Stát se účastní sporu jakožto třetí strana, protože se cítí být také negativně dotčený sporným opatřením, nebo mu naopak sporná praktika přináší určitý prospěch či ve své praxi využívá podobná opatření jako stát, které je odpůrcem. Status třetí strany umožňuje státu obdržet písemná podání stran sporu před prvním zasedáním Panelu, má možnost vypovídat před Panelem a předkládat svá písemná stanoviska, která budou zohledněna v závěrečné zprávě Panelu.¹¹⁰

Podle diplomata stálé mise Číny u WTO se Čína účastní sporů jako třetí strana ze tří důvodů: 1) Čína má takto možnost ovlivnit rozhodnutí Panelu a Odvolacího orgánu, což považuje za velmi důležité zejména v době, kdy je vyjednávání oslabeno a Panely a Odvolací orgán častěji „tvoří právo“; 2) status třetí strany opravňuje Čínu k získání informací, které jí pomáhají s reformací vnitrostátního obchodního režimu; 3) účastenství Číny, jakožto třetí strany slouží jako trénink pro čínské úředníky a domácí právníky, který jim přináší více zkušeností pro zvládnání budoucích vlastních sporů.¹¹¹

Do konce roku 2015 se Čína účastnila jako třetí strana 129 sporů¹¹², což jí zejména v první fázi jejího členství umožnilo získat znalosti o fungování systému DSM WTO, poskytlo jí možnost do jisté míry ovlivnit interpretaci práva WTO a v neposlední řadě jí tato zkušenost pravděpodobně pomohla zbavit se předsudků ohledně judiciálního řešení sporů.

4.5 Případy týkající se nápravných opatření („trade remedies“)

Ačkoliv velké množství sporů týkajících se nápravných opatření není jistě typické pouze pro Čínu (tradičně se této oblasti týká velká část sporů řešených DSM WTO), avšak spory s Čínou v této oblasti vykazují určité specifické znaky. Z důvodu povahy čínské ekonomiky, velkého množství státních podniků a statusu netržní ekonomiky je Čína velmi často předmětem vyšetřování z důvodu možného

---

¹¹⁰ čl. 10 DSU

¹¹¹ JIANG, Liyong. *WTO Dispute Settlement Mechanism And China's Participation* [online]. s. 9-10. Dostupné z:

http://www.academia.edu/6771903/WTO_Dispute_Settlement_Mechanism_And_Chinas_Participation

¹¹² https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm

dumpingu nebo porušování jiných úmluv týkajících se nápravných opatření. Specifickou úpravu pro Čínu obsahuje Protokol o přistoupení Číny, konkrétně jeho čl. 15 písm. a) písm. ii), který opravňuje ostatní členské státy do roku 2016 zacházet s Čínou ve věci dumpingového vyšetřování jako se státem s netržní ekonomikou, což znamená možnost použít jiný způsob výpočtu dumpingového rozpětí.¹¹³ ČL. 15 písm. b) dále umožňuje odlišnou metodologii i při výpočtu měřítek pro určení, jakých výhod bylo dosaženo subvencováním, při které opět nemusí být za určitých podmínek použity ceny na čínském trhu, neboť ty nemusí být vždy spolehlivým měřítkem.¹¹⁴

Je zřejmé, že vzhledem k velmi vysokému počtu vedených dumpingových vyšetřování ohledně čínských produktů, bylo mnoho sporů s touto tematikou řešeno i pomocí DSM WTO před Panelem či Odvolacím orgánem. Spory s touto tematikou jsou velmi výrazně zastoupeny v celkovém počtu sporů s čínským prvkem, a to nehledě na to, zda byla Čína stěžovatelem, či odpůrcem. Čína se po zjištění, že vyjednávání ohledně jejího statusu netržní ekonomiky a přesvědčování ostatních států, aby nepoužívaly „diskriminačních“ ustanovení čínského Protokolu o přistoupení, nenesou kýžené výsledky, začala více obracet k DSM WTO a snažila se napadat opatření ostatních států skrz jeho systém. Na druhé straně Čína také používá vlastní anti-dumpingová opatření a jiné obchodní bariéry proti ostatním státům, což se projevilo také zvýšeným počtem případů zabývajících se nápravnými opatřeními s Čínou na straně odpůrce.

Velmi zajímavým případem z této kategorie sporů je spor z roku 2008 (*DS379 US-Anti-Dumping and Countervailing Duties*)¹¹⁵, kdy Čína na straně stěžovatele napadala antidumpingová a vyrovnávací opatření, které USA uvalilo na dovážené čínské zboží. Tento případ přinesl mnoho zajímavých vyjádření Panelu a Odvolacího orgánu, a je proto velmi vhodným případem pro podrobnější analýzu.

---

¹¹³ Podle čl. 15 písm. a) bod. ii) Protokolu o přistoupení Číny do WTO, importující stát tedy může použít speciální metodologii výpočtu cenové porovnatelnosti, při které nemusí použít srovnání s cenami na čínském domácím trhu, pokud producent neprokáže, že v jeho odvětví panují podmínky tržní ekonomiky.

¹¹⁴ čl. 15 písm. b) Protokolu o přistoupení Číny do WTO

¹¹⁵ Celým názvem DS379 US-Definitive Anti-Dumping and Countervailing Duties on Certain Products from China

DS379 US – Anti-Dumping and Countervailing Duties

Spor byl zahájen Čínou v roce 2008, když zažádala o konzultace s USA kvůli antidumpingovým a vyrovnávacím clům, které USA zavedlo na čtyři druhy produktů z Číny. Konzultace však selhaly, a tak byl v lednu 2009 ustaven Panel. Čína se především domáhala, aby Panel rozhodl, že opatření, která USA zavedlo proti čínským výrobkům, jsou v rozporu s úmluvou GATT 1994, úmluvou o antidumpingu, úmluvou o subvencích a vyrovnávacích opatřeních a Protokolem o přistoupení Číny.

Jednou z klíčových otázek bylo, zda jsou čínské státní podniky veřejnoprávní institucí („*public body*“) podle čl. 1 odst. 1.1 písm. a) Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatření („SCM dohoda“), a zda je tedy možné jimi poskytnuté finanční příspěvky považovat za subvence podle SCM dohody. Spojené státy americké v tomto sporu tvrdily, že čínské státní podniky a čínské státní komerční banky poskytovaly některým subjektům výhodnější půjčky než je na trhu běžné, což tyto subjekty velmi výrazně zvýhodňovalo. Panel v této otázce podpořil tvrzení USA a interpretoval výše uvedený článek tak, že veřejnoprávní institucí se rozumí jakákoliv entita, která je ovládaná vládou.¹¹⁶ Panel se také přiklonil k názoru USA, že vládní kontrola (ovládání) je patrná již z faktu, že vláda má na státních podnicích většinový vlastnický podíl. Panel dal rovněž za pravdu USA, že veřejnoprávní institucí jsou i čínské státní komerční banky, které jsou rovněž zcela, nebo alespoň většinově vlastněné čínskou vládou, a z toho důvodu může vláda řídit jejich činnost.¹¹⁷

Poté, co se Čína odvolala, řešil tuto otázku interpretace pojmu veřejnoprávní instituce i Odvolací orgán, který však došel k opačnému názoru než Panel a rozhodnutí Panelu změnil. Odvolací orgán ve svém rozhodnutí uvedl, že všechny čínské státní podniky nemohou být bez dalšího považovány za veřejnoprávní instituce, neboť pouhý fakt, že vláda má na státních podnicích většinový vlastnický podíl, není dostatečným argumentem. Odvolací orgán uvedl: „*Podle našeho názoru*

---

¹¹⁶ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část VIII D bod 8.94.

¹¹⁷ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část VIII D bod 8.135.

to není dostačující, protože důkaz o vládním vlastnictví sám o sobě není důkazem o relevantní kontrole subjektu ze strany vlády a nemůže bez dalšího sloužit jako základ pro stanovení, že subjektu je svěřena pravomoc vykonávat vládní funkce. Na základě toho takovýto důkaz také sám o sobě nemůže podpořit závěr, že dotčený subjekt je veřejnoprávní institucí. ¹¹⁸

Na rozdíl od otázky státních podniků obecně, dospěl Odvolací orgán v otázce, zda lze považovat za veřejnoprávní instituce čínské komerční banky k opačnému závěru, neboť uvedl, že z dokazování před Panelem vyplývá, že čínské komerční banky jsou ovládány vládou a za vládu vykonávají určité funkce, což je dokonce obsaženo i v zákonech upravujících čínský bankovní sektor.¹¹⁹

Další spornou otázkou byla otázka specifčnosti subjektů či odvětví, kterým byly finanční příspěvky udělovány. Tato otázka je velmi významná z hlediska možnosti napadnutí subvence, neboť úmluva SCM stanoví, že není-li subvence specifická, nelze ji podle úmluvy napadnout a následně proti ní zavést vyrovnávací opatření. Specifčnost subvence podle čl. 2 odst. 2.1 písm. a) SCM úmluvy znamená, že *„orgán poskytující subvenci nebo právní předpisy, podle kterých tento orgán působí, výslovně omezí přístup k subvenci jen pro určité podniky“*. Panel i Odvolací orgán v tomto případě uzavřely, že Číně se nepodařilo prokázat, že USA postupovalo v rozporu s SCM úmluvou tím, že půjčky poskytované státní komerční bankou považovalo za subvence specifické pro odvětví výroby off-road pneumatik.¹²⁰

Dále se Panel zabýval velmi zajímavou otázkou určení regionální specifčnosti subvencí, které spočívaly v poskytnutí práv k užívání půdy pro společnosti, které se nacházely na území tzv. Průmyslového Parku. Ustanovení čl. 2 odst. 2.2 SCM úmluvy stanoví, že *„subvence, omezená na určité podniky, umístěné uvnitř určené zeměpisné oblasti v rámci působnosti orgánu, poskytujícího subvenci, je specifická.“* Otázka je zajímavá tím, že se jednalo o subvenci spočívající

---

¹¹⁸ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část IV B bod 346

¹¹⁹ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část IV B bod 355.

¹²⁰ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část V A bod 401

v poskytnutí práv k užívání půdy čínskou vládou, přičemž je třeba si uvědomit, že veškerá půda v Číně je i nadále ve vlastnictví státu a k půdě je možné za úplaty získat pouze užívací práva.¹²¹ Čína tvrdila, že závěry Ministerstva obchodu USA o regionální specifičnosti dotčených subvencí jsou nesprávné, neboť kritérium pro regionální specifičnost, tedy „určená zeměpisná oblast“ musí být vykládáno jako oblast s vlastní ekonomicky a administrativní identitou, což „Průmyslový park“ rozhodně nemá. Čína dále argumentovala tím, že podle „absurdní“ úvahy Ministerstva obchodu USA by jakékoliv poskytnutí půdy vládou bylo vždy regionálně specifické, a to pouze kvůli povaze půdy jako takové.¹²²

Panel dospěl k názoru, že určenou zeměpisnou oblastí se rozumí jakákoliv plocha pozemku v působnosti subvencujícího orgánu, a v této části tedy nesouhlasil s Čínou, ohledně nutnosti ekonomické a administrativní identity oblasti. Panel však dal Číně za pravdu, když shledal, že úvaha Ministerstva obchodu USA byla nesprávná a svým způsobem by se jednalo o argumentaci kruhem, neboť při zohlednění specifické situace v Číně, kdy všechna půda je vlastněná státem, by každé poskytnutí práv k užívání půdy, jakémukoliv podniku a kdekoliv v Číně, znamenalo poskytnutí finančního prostředku vládou a vždy by bylo také regionálně specifické, vzhledem k tomu, že půda je vždy vymezena právě svou územní polohou.¹²³ Panel tedy věc uzavřel s tím, že USA by muselo prokázat, že režim poskytování práv k užívání půdy v Průmyslovém parku se lišil od poskytování těchto práv v jiných oblastech Číny.¹²⁴ Proti bodu týkající se specifičnosti, se odvolala pouze Čína, a to pouze do některých dílčích aspektů způsobu výkladu SCM úmluvy Panelem, avšak nebyla ve svém odvolání úspěšná.

Dalším velmi důležitým interpretačním problémem, který byl v rámci tohoto sporu řešen, byla otázka takzvaných „double-remedies“, tedy současného zavedení antidumpingových i vyrovnávacích opatření na stejné produkty z exportujícího státu. Tato otázka velmi úzce souvisí se statutem Číny jako netržní ekonomiky, neboť ten

---

¹²¹ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část IX 4 bod 9.159.

¹²² Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část IX B bod 9.113.

¹²³ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část IX 4 bod 9.158.

¹²⁴ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část IX 4 bod 9.163.

umožňuje použití speciální metody výpočtu dumpingových hodnot. Obvykle je normální hodnota výrobku pro antidumpingové vyšetřování vypočítávána na základě cen na trhu státu exportéra, zatímco v netržních ekonomikách je možné za základ použít ceny obdobných produktů vyrobených ve státech s tržní ekonomikou, neboť ceny na domácím trhu nejsou považovány za spolehlivé měřítko v důsledku zásadních vládních zásahů do ekonomiky.

Čína napadala postup Ministerstva obchodu USA, které použilo metodologii výpočtu pro státy s netržní ekonomikou pro antidumpingové vyšetřování a kromě toho na stejné produkty ještě uvalilo vyrovnávací cla podle SCM úmluvy. Tato praxe podle Číny znamená, že jakákoliv subvence udělená státem v netržní ekonomice je ve své podstatě odečtena dvakrát, jednou v rámci antidumpingového opatření a podruhé ve formě vyrovnávacího cla. Čína se v rámci řízení snažila vykládat různá ustanovení SCM úmluvy, která měla podpořit její tvrzení o zákazu této formy „double-remedies“, avšak Panel Číně nedal zapravdu a tento bod uzavřel s tím, že pro tento výklad není v úmluvách WTO opora.¹²⁵

Po následném podání opravného prostředku, se touto otázkou zabýval Odvolací orgán, který dospěl k odlišnému názoru a rozhodnutí Panelu změnil. Odvolací orgán stejně jako Panel dospěl k závěru, že je velmi pravděpodobné, že v případě současné aplikace antidumpingových a vyrovnávacích cel a při použití metodologie výpočtu pro netržní ekonomiky v případě cel antidumpingových, může dojít k efektu „double-remedies“. Na rozdíl od Panelu však Odvolací orgán došel k závěru, že pro zákaz takového postupu je v úmluvách WTO opora. Odvolací orgán změnil rozhodnutí Panelu a ve své zprávě uvedl, že postup USA byl v rozporu s čl. 19.3 SCM úmluvy, neboť tento článek obsahuje ustanovení o tom, že vyrovnávací cla mohou být uložena vždy jen v přiměřené výši. Tato přiměřená výše uloženého vyrovnávacího cla nemůže být podle Odvolacího orgánu určena bez zohlednění antidumpingového cla uloženého na stejné produkty ke kompenzaci stejné subvence. *„Hodnota vyrovnávacího cla nemůže být „přiměřená“ v situaci, kde vyrovnávací clo reprezentuje celou subvenci a kde antidumpingové clo bylo vypočítáno, alespoň*

---

¹²⁵ Zpráva Panelu WT/DS379/R ze dne 22. 10. 2010 část XIV C 2 bod 14.76

do určité míry s ohledem na tu samou subvence a v případě, že tato dvě cla byla uložena současně k odstranění stejného poškození domácího průmyslu. Dumpingová rozpětí vypočítaná na základě NME metodologie, z výše uvedených důvodů, budou mít v sobě pravděpodobně započítány i některé komponenty, které se týkají subvencování.“¹²⁶ Odvolací orgán tedy dospěl k názoru, že USA porušilo čl. 19.3 SCM úmluvy a že uložení antidumpingového cla vypočítaného podle NME metodologie má vliv na vyhodnocení „přiměřenosti“ uloženého vyrovnávacího cla.¹²⁷

Panel i Odvolací orgán se dále zabývaly otázkami týkajícími se výpočtu výhody pro příjemce subvence, kterou poskytnutím subvence získali. Konkrétně se jednalo o otázku, zda USA porušilo čl. 14(d) SCM úmluvy, když vyloučilo použití čínských vnitrostátních cen jakožto měřítka pro výpočet této výhody příjemců pro účel určení výše vyrovnávacího cla. Panel i Odvolací orgán se shodly na tom, že USA dotčený článek neporušilo, když z důvodu zásahů čínské vlády vyhodnotilo čínský trh jako narušený a ceny na tamním trhu jako nespolehlivé měřítko. Odvolací orgán však zdůraznil, že se nejedná o vyloučení použití cen na domácím trhu jako měřítka pouze z důvodu, že vláda má zásadní roli na trhu, ale je potřeba vždy v konkrétním případě zkoumat, jakým způsobem může postavení vlády trh ovlivňovat. Na druhou stranu Odvolací orgán uvedl, že v případě, kdy je role vlády na trhu naprosto zásadní, je zkreslení cen na trhu velmi pravděpodobné, a v tom případě mají jiné důkazy jen omezenou váhu.¹²⁸

Dále byly řešeny i související otázky měřítek pro výpočet výhody, která příjemcům pramenila z přijetí výhodné půjčky poskytované čínskými státními komerčními bankami. Panel i Odvolací orgán se shodly na tom, že USA nejednalo v rozporu s čl. 14(b) SCM úmluvy, když nepoužilo čínské úrokové míry jakožto měřítka pro výpočet výhod získaných příjemci z poskytnutých půjček státními komerčními bankami. V čl. 14(b) je mimo jiné uvedeno, že měřítkem pro výpočet výhod získaných půjčkou by měla být „srovnatelná komerční půjčka, kterou je

---

¹²⁶ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VII B bod 582

¹²⁷ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VII B bod 583.

¹²⁸ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VI A bod 446-447.

možné na trhu skutečně získat.“ Panel i odvolací orgán dovodily, že toto ustanovení musí být vykládáno s patřičnou flexibilitou, neboť striktní výklad by mohl v konečném výsledku znamenat znemožnění jakéhokoliv výpočtu měřítka. V určitých případech mohou tedy k výpočtu posloužit i srovnatelné půjčky mimo zemi zkoumání. V případě že byly použity jako měřítka půjčky a úrokové míry v jiné měně, a bylo tedy použité tzv. zprostředkované měřítko, však musí být metodologie takového použití jasně a transparentně vysvětlena.¹²⁹

Ačkoliv Odvolací orgán dovodil, že obecně je možné použít i úrokové míry jiného státu pro výpočet měřítka výhod pramenících z půjčky poskytnuté vládou ovládanou bankou, v tomto konkrétním případě došel k závěru, že Panel provedl nedostatečnou analýzu použitého zprostředkovaného měřítka. Panel podle odvolacího orgánu pouze přijal vysvětlení podané Ministerstvem obchodu USA a nezohlednil žádné jiné alternativní možnosti.¹³⁰ Vzhledem k tomu, že Odvolací orgán funguje na revizním principu, a může tedy rozhodnutí i změnit, avšak pouze co se týká právních závěrů, dospěl Odvolací orgán k závěru, že faktická zjištění Panelu mu neumožňují samostatně provést analýzu a vyhodnotit tak soulad použitého zprostředkovaného měřítka se závazky USA podle SCM úmluvy.¹³¹

Výše uvedený rozbor nejdůležitějších sporných bodů řešených v případě DS 379 zobrazuje komplikovanost sporů řešených před Panelu a Odvolacím orgánem a je z něj zřejmé, že v těchto sporech lze jen velmi těžko určit vítěze a poraženého. Ačkoliv tento spor byl iniciován Čínou, dotknul se pro Čínu velmi citlivé otázky státních podniků, a tedy i samotných základů čínského ekonomického systému jako takového. Ačkoliv Odvolací orgán rozhodl ve prospěch Číny a dospěl k závěru, že čínské státní podniky nemohou být obecně vždy považovány za veřejnoprávní instituce, nedá se podle Chi Manjiao považovat toto rozhodnutí jako velká výhra. Odvolací orgán totiž také výslovně nevedl, že čínské státní podniky mají být vždy pokládány za soukromoprávní subjekty, a je tedy velmi pravděpodobné, že i v dalších WTO případech mohou být konkrétní čínské státní podniky považovány

---

¹²⁹ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VI B bod 489.

¹³⁰ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VI B bod 526.

¹³¹ Zpráva Odvolacího orgánu WT/DS379/AB/R ze dne 11. 3. 2011 část VI B bod 537

za veřejnoprávní instituci.¹³² Pravděpodobně se tedy Čína nevyhne dalším případům, které se budou zabývat problematikou čínských státních podniků a vzhledem k tomu, že čínské státní podniky jsou považovány za páteř její národní ekonomiky a významně přispěly k jejímu velkému hospodářskému růstu,¹³³ budou mít důsledky takovýchto sporů tzv. „trade-plus“ efekt, což znamená, že kromě obchodních zájmů budou velmi výrazně také ovlivňovat politické a sociální zájmy Číny.

V otázce týkající se čl. 14 SCM úmluvy Panel a Odvolací orgán poněkud extenzivním výkladem podpořily USA a dovodily možnost vyloučení použití vnitrostátních cen jakožto měřítka pro výpočet výhod příjemců ze subvencování. Tento bod sporu je velkým vítězstvím USA, neboť tento závěr panelu má pro Čínu velmi závažné následky. Na rozdíl od antidumpingových opatření, u kterých lze podle čínského Protokolu o přistoupení použít speciální úpravu výpočtu pro netržní ekonomiky pouze do roku 2016, u vyrovnávacích opatření Protokol časové omezení neuvádí, a tak bude mít toto rozhodnutí na Čínu dlouhodobý efekt.

Odvolání pomohlo Číně alespoň z části odvrátit velmi nepříznivý výsledek, neboť Odvolací orgán změnil dva důležité body v její prospěch. Zejména závěr Odvolacího orgánu ohledně nesouladu tzv. „double remedies“ s SCM úmluvou byl Čínou považován za velké vítězství, neboť založil důležitý precedent, který byl následně potvrzen ještě ve sporu *DS449 (US-Countervailing and Anti-Dumping Measures)*.

4.6 Případy týkající se práv duševního vlastnictví

Další pro Čínu velmi typickou oblastí sporů je oblast práv duševního vlastnictví. Čína je podle průzkumů největším porušovatelem práv duševního vlastnictví na světě, přičemž je předpokládáno, že je producentem až 80% všech

---

¹³² MANJIAO, Chi. *China's Participation in WTO Dispute Settlement over the Past Decade: Experiences and Impacts* [article]. *Journal of International Economic Law* [online]. 2012. s. 43. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.jiel15.6&scope=site>

¹³³ MANJIAO CHI. *Trade-Plus Effects of WTO Dispute Settlement on China: An Ideal or Illusion?*. *Journal of World Trade* [online]. 2013, 47(6), 1349-1384 [cit. 2016-03-31]. ISSN 10116702. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=92610263&scope=site>

světových padělků.¹³⁴ Po přistoupení Číny do WTO mnozí věřili, že tento krok pomůže reformovat právní systém Číny, a zajistí tak větší ochranu práv duševního vlastnictví na jejím území. Ačkoliv je v současné době již čínské právo považováno vesměs za v souladu se závazky úmluvy TRIPS, je to spíše jeho vymáhání, které působí mnoho problémů.¹³⁵ I přes velké očekávání a naděje vkládané do možnosti ochrany práv duševního vlastnictví skrze mechanismus řešení sporů v rámci WTO, se tato oblast sporů nestala zrovna příliš využívanou. A to i přes to, že před přijetím úmluvy TRIPS a jejího zapojení do DSU WTO se odpůrci tohoto kroku domnívali, že DSM WTO bude zaplaven spory s touto tematikou, a to zejména spory mezi rozvinutými a rozvojovými státy. Realita se však ukázala být jiná, z celkového počtu 504 sporů řešených při DSM WTO, pouze 34 napadalo úmluvu TRIPS a z těchto 34 případů byl pouze v 15 případech ustaven alespoň Panel. Z celkového počtu případů se procentuálně jedná tedy pouze o cca 6,7%, přičemž spory jsou vedeny převážně mezi rozvinutými státy navzájem, nikoliv mezi rozvojovými a rozvinutými státy, jak bylo původně očekáváno. Čína byla ve WTO předmětem sporu týkajícího se otázky práv duševního vlastnictví pouze dvakrát. Jedná se o spor s USA z roku 2007 *DS362 (US- intellectual property rights)* a spor s EU z roku 2008 *DS372 (EC-Financial information services)*. U druhého ze jmenovaných případů však nebyla ochrana práv duševního vlastnictví hlavním tématem a nakonec nedošlo ani k ustanovení Panelu, neboť spor byl urovnán již ve fázi konzultací. V následujícím podrobnějším rozboru se tedy zaměřím na první ze jmenovaných sporů, ve kterém bylo namítáno přímo porušení úmluvy TRIPS a který vzbudil poměrně rozsáhlou debatu. Spor byl velmi zajímavý i z toho pohledu, že ačkoliv se primárně zabývá obchodními aspekty práv duševního vlastnictví, dotýká se i otázky režimu cenzury v Číně, neboť jedním ze sporných bodů byl požadavek „obsahové kontroly“ díla, jakožto podmínky pro poskytnutí ochrany autorských práv.

DS362 US- intellectual property rights

---

¹³⁴ MERCURIO, Bryan. The Protection and Enforcement of Intellectual Property in China since Accession to the WTO: Progress and Retreat. *China Perspectives* [online]. 2012, **2012**(1). s. 23. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=74289777&scope=site>

¹³⁵ Tamtéž

Spor byl zahájen v roce 2007, když USA oficiálně požádalo o konzultace ohledně čtyř problémů týkajících se práv duševního vlastnictví v Číně. První bod se týkal čl. 4 čínského autorského zákona, který neumožňuje udělení ochrany autorských práv dílům, které neprošly cenzurou¹³⁶, a z toho důvodu je podle USA v rozporu s Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl, která byla inkorporována do úmluvy TRIPS. V druhém bodě USA napadalo nakládání se zbožím, které porušovalo práva duševního vlastnictví a které bylo zabaveno celní správou. A třetím bodem USA napadalo čínské „prahové hodnoty“ (např. minimálně 500 padělaných CD) pro zahájení trestního stíhání a uložení trestů v případech úmyslného padělání ochranných známek a porušování autorských práv.

Ve věci čl. 4 čínského autorského zákona a jeho souladu se závazky Číny podle Bernské úmluvy a úmluvy TRIPS se Čína bránila tím, že jako mnohé jiné státy zakazuje publikaci a distribuci děl, která jsou tvořena protiústavním či nemorálním obsahem a čl. 4 autorského zákona pouze zakazuje ochranu autorských práv takových děl. Panel nejprve konstatoval, že vzhledem k tomu, že USA nenapadá žádný konkrétní případ, ve kterém by došlo k odmítnutí ochrany autorských práv nějakého díla podle čínského práva, ale napadá ustanovení čl. 4 čínského autorského zákona jako takové, nejde o případ „as applied“ (z hlediska jeho aplikace), ale o případ „as such“ (z hlediska samotného ustanovení). Panel tedy zkoumal výklad sporného ustanovení, neboť USA tvrdilo, že toto ustanovení vylučuje ochranu autorského práva u určité skupiny děl, což je v rozporu se závazky Číny podle Bernské úmluvy. Čína se naopak snažila bránit tím, že ustanovení čl. 4 autorského zákona nevylučuje „autorská práva“, ale pouze „ochranu autorských práv“. Tuto argumentaci Číny však panel neuznal, neboť uvedl, že si nedokáže představit, jakým způsobem by mohlo autorské právo nadále existovat, když by mu nebyla umožněna jeho ochrana.¹³⁷ Dále se Panel zabýval spektrem děl, které jsou podle čínského autorského zákona z ochrany vyloučeny a způsobem jejich určení.

---

¹³⁶ Čl. 4 čínského autorského zákona (中华人民共和国著作权法) stanoví, že: *“Díla, jejichž publikace nebo jejichž rozmnožování je zákonem zakázáno, nebudou podle tohoto zákona chráněny.”*

¹³⁷ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII A bod 7.66.

Nakonec Panel dospěl k velmi zajímavému závěru, neboť na jednu stranu uvedl, že čl. 4 čínského autorského zákona je v rozporu se závazky Číny obsažené v TRIPS (a Bernské úmluvě), neboť Čína takto neoprávněně zbavuje některé skupiny děl ochrany autorských práv¹³⁸, ale zároveň velmi důrazně oddělil otázku práva státu cenzurovat v zájmu udržení veřejného pořádku a porušení úmluvy TRIPS. Panel ve své zprávě dále uvedl, že cenzura a ochrana autorských práv cílí na zcela jiné zájmy a práva, tedy zatímco úkolem cenzury je bránit veřejný zájem, účelem autorských práv je chránit soukromá práva autora díla. Podle Panelu tedy nelze najít příčinnou souvislost mezi cenzurou samou o sobě a porušením úmluvy TRIPS.¹³⁹

Ve druhém bodě stížnosti USA tvrdilo, že nakládání se zabaveným padělaným zbožím v Číně je v rozporu s čl. 46 a 59 úmluvy TRIPS, neboť čínské orgány nedostatečně zajišťují, aby se zabavené zboží nenavrátilo zpět do obchodní sítě. Čl. 59 TRIPS stanoví, že příslušné orgány mají „...*pravomoc nařídít zničení nebo likvidaci porušujícího zboží v souladu se zásadami uvedenými v článku 46...*“ Relevantní část čl. 46 stanoví, že příslušné orgány jsou oprávněny nařídít, aby padělané zboží „*bylo bez jakékoli náhrady odstraněno z obchodní sítě takovým způsobem, aby se předešlo jakémukoli poškození majitele práva nebo, pokud by to nebylo v rozporu se stávajícími ústavními předpisy, bylo zničeno.*“ USA namítalo, že čínské předpisy vyžadují, aby se prioritně příslušné čínské orgány snažily, v případě, že majitel autorských práv o zabavené zboží nemá zájem, jej dát na charitativní účely a pokud budou odstraněny porušující znaky, mohou příslušné orgány dotčené zabavené zboží vydražit v aukci. V předpisech je dále uvedeno, že: „*kde nelze odstranit porušující znaky, celní správa zboží zničí*“. USA tedy tvrdilo, že čínské celní orgány mají podle předpisů pravomoc zboží zničit pouze v případě, že nelze odstranit porušující znaky, nikoliv v jiných případech. Podle USA čínské příslušné orgány v těchto metodách nakládání nejsou také schopny zajistit, že zboží nebude charitativními organizacemi nebo pracovníky aukce znovu uvedeno do oběhu na komerční trh.

---

¹³⁸ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII A bod 7.139

¹³⁹ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII A bod 7.135.

Panel nejprve dospěl k velmi významnému závěru, že čl. 59 úmluvy TRIPS v návaznosti na čl. 51 se vztahuje pouze na zboží, které bylo do Číny importováno a nikoliv na zboží, které je určeno pro čínský domácí trh či zboží určené pro export. Článek 51 úmluvy TRIPS totiž ve své první části stanoví, že „...**členové upraví řízení, umožňující majiteli práva, který má oprávněné důvody k podezření, že může dojít k dovozu zboží označeného padělanou ochrannou známkou nebo zboží porušujícího autorská práva, podat u příslušných správních či soudních orgánů písemnou žádost, aby celní úřady přerušily řízení o propuštění tohoto zboží do volného oběhu.**“ Ve druhé části se naopak uvádí, že „**členové mohou rovněž upravit příslušné řízení, na jehož základě by celní orgány přerušily řízení o propuštění porušujícího zboží určeného pro vývoz z jejich území.**“

Na základě výše uvedeného tedy Panel dovedl, že čl. 59 nezakládá pro Čínu žádnou povinnost z hlediska zboží určeného pro vývoz, neboť je v ustanovení výslovně uvedeno, že to členové pouze upravit „mohou“, a tak z tohoto důvodu omezil své rozhodování o porušení tohoto ustanovení Čínou pouze na zboží do Číny dovážené, které představovalo pouhé 0,15% z celkové hodnoty zboží, se kterým bylo nakládáno podle čl. 59.¹⁴⁰ Po analýze dotčeného ustanovení Panel dále dovedl, že pravomoc příslušných orgánů nemusí být vykonávána nějakým určeným specifickým způsobem a že v čl. 59 uvedené způsoby nápravných opatření nejsou výlučné, vždy je pouze nutné, aby příslušné orgány měly pravomoc nařídít odstranění padělaného zboží z obchodní sítě takovým způsobem, aby se předešlo jakémoliv újmě majitele práv, jak je uvedeno v čl. 46.¹⁴¹ Panel tedy uzavřel, že darováním zboží na charitu Čína neporušuje čl. 59 úmluvy TRIPS, vzhledem k tomu, že má s Červeným křížem uzavřenu dohodu o zákazu zpětného navrácení zboží na trh, což je dle Panelu dostatečná záruka.¹⁴²

V případě posouzení souladu aukcí zabaveného zboží Panel nejprve uvedl, že ačkoliv aukce zboží není odstranění z obchodní sítě a není vyjmenovaná v čl. 59 TRIPS, Panel již v předchozím bodě dospěl k závěru, že metody uvedené v čl. 59

---

¹⁴⁰ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.224-7.232

¹⁴¹ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.240

¹⁴² Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.304-7.312

nejdou výlučné, a tak metoda dražby tedy není sama o sobě v rozporu s čl. 59 TRIPS. Panel neuznal argumentaci USA, že dle čínských předpisů musí vždy příslušné orgány preferovat aukci, která vždy předchází možnosti zničení zboží, a ačkoliv se jednalo o abstraktní případ „as such“, Panel překvapivě ke své argumentaci použil statistiky předložené čínskou stranou, ze kterých bylo patrné, že metoda aukce zboží byla čínskou celní správou použita pouze v minimu případů, a z toho důvodu Panel dovedl, že nemůže být povinnou možností, která vždy musí předcházet možnosti zničení.¹⁴³ Panel vyzval USA, aby předložilo důkaz, že povinnost čínských orgánů nejprve využít jiné možnosti nakládání se zabaveným zbožím je zbavuje pravomoci takové zboží „odstranit z obchodní sítě“ nebo je „zničit“, jak vyžaduje čl. 59 TRIPS úmluvy. USA se nepodařilo takový důkaz předložit, a přestože se bránilo tím, že se jedná o případ „as such“, a mělo se tedy jednat abstraktní kontrolu čínských předpisů, Panel uzavřel s tím, že USA se v této části nepodařilo prokázat porušení čl. 59 TRIPS Čínou.¹⁴⁴

Panel však nakonec dospěl k závěru, že Čína sice neporušuje čl. 59 sám o sobě, ale že porušuje čl. 59 ve spojení s čl. 46, neboť při aukcích umožňuje navrácení zboží do obchodní sítě i v těch případech, když byla ze zabaveného zboží pouze odstraněna nezákonně připevněná ochranná známka. Tento postup shledal být Panel v rozporu s ustanovením čl. 46 úmluvy TRIPS, které stanoví, že: „*Pokud se týká zboží s padělanou ochrannou známkou, nepostačí, až na výjimečné případy, nezákonně připevněnou ochrannou známku odstranit pouze proto, aby zboží mohlo být uvolněno do obchodní sítě.*“ Panel věc uzavřel tím, že systematické aukce, i když zřídka prováděné, nemohou spadat do „*výjimečných případů*“, a z toho důvodu Čína tímto porušuje své závazky podle TRIPS, konkrétně čl. 59 ve spojení s čl. 46 úmluvy TRIPS.¹⁴⁵

Třetím bodem sporu byla otázka nesouladu minimálních kvantitativních a kvalitativních „prahových hodnot“ v čínském právu s čl. 61 úmluvy TRIPS, který stanoví, že členové musí zajistit, aby „*přínejmenším v případech úmyslného*

---

¹⁴³ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.353

¹⁴⁴ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.355

¹⁴⁵ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII B bod 7.393-7.394

padělání ochranné známky nebo porušení autorského práva v komerčním měřítku bylo zavedeno trestní řízení a tresty“. Čínský trestní zákoník však v čl. 213 stanoví, že trestněprávní sankce za porušení práv z ochranné známky budou uloženy pokud „*okolnosti budou vážné*“. Podle zprávy panelu, je „*vážnost okolností*“ porušení práv k ochranným známkám v čínském právu již velmi přesně judikována a jsou určeny přesné „*prahové hodnoty*“ a způsoby jejich výpočtu. Panel také interpretoval pojem „*porušení práva v komerčním měřítku*“ podle úmluvy TRIPS, které vyložil jako porušení práva v takovém rozsahu, ve kterém angažovanost v obchodních činnostech nebo v činnostech s obchodem spojených, je zpravidla nebo obvykle vykonávána.¹⁴⁶

Panel uvedl, že se zdá, že čínské „*prahové hodnoty*“ sice mohou v určitých případech vyloučit u některých komerčních činností možnost trestního řízení a potrestání, ale že pouze na základě jejich číselného vyjádření nemůže Panel odlišit, jaká jednání lze nebo nelze na čínském trhu podřadit pod „*komerční měřítko*“.¹⁴⁷ Panel tedy vyzval USA k doložení důkazů, které by prokázaly existenci takového porušení práv k ochranné známce, které nedosahuje „*prahové hodnoty*“ podle čínského práva, a v Číně je tedy vyloučen jeho postih trestním právem, a které však zároveň spadá do rámce „*komerčního měřítko*“ podle úmluvy TRIPS. Žádný z předložených důkazů však Panel nepovažoval za dostatečný, a tak věc uzavřel s tím, že USA se nepodařilo prokázat, že „*prahové hodnoty*“ čínského trestního práva jsou v rozporu s čínskými povinnostmi podle čl. 61 úmluvy TRIPS.¹⁴⁸

Vzhledem k tomu, že se žádná ze stran sporu neodvolala, bylo rozhodnutí Panelu konečným. Čína a USA se dohodly, že přiměřenou lhůtou pro implementaci rozhodnutí bude 12 měsíců a těsně před vypršením lhůty Čína informovala DSB, že již došlo k novelizaci dotčených ustanovení čínských zákonů. I přes zdánlivě bezproblémový proces se však tento spor neobešel bez jisté kontroverze.

---

¹⁴⁶ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII C bod 7.545

¹⁴⁷ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII C bod 7.609

¹⁴⁸ Zpráva Panelu WT/DS362/R ze dne 26. 1. 2009 část VII C bod 7.669

Již celé téma sporu, které ačkoliv se na první pohled jevilo jako čistě obchodní, ale ve skutečnosti se velmi výrazně dotýkalo čínského systému cenzury, vyvolalo velký zájem, jakým stylem se k této otázce postaví Panel. Panel se však v tomto ohledu držel čistě obchodních témat a snažil se velmi výrazně odlišit oblast práv duševního vlastnictví a celkový systém cenzury v Číně. Důsledky, jaké mělo konečné rozhodnutí Panelu do čínského systému cenzury, nepřinesly pravděpodobně takový „trade-plus efekt“, jak bylo původně Spojenými státy očekáváno.

Výše uvedený spor byl také poněkud kontroverzní z hlediska rozdělení případů na tzv. případy „as such“ a případy „as applied“. V případě DS362 USA vedlo spor „as such“, a tedy předmětem sporu byla ustanovení čínských předpisu sama o sobě a nikoliv konkrétní aplikace předpisu v konkrétním případě. V případech „as such“ je standardním postupem analýza ustanovení předpisu státu na straně odpůrce, analýza textu úmluvy, která je stěžovatelem považována v rozporu s dotčeným ustanovením, a rozhodnutí Panelu, zda jsou tato dvě ustanovení v souladu. V tomto případě však i přesto, že spor byl veden jako „as such“, Panel vyžadoval od USA doložení důkazů, které by prokazovaly, v kterých konkrétních případech docházelo aplikací ustanovení k porušení úmluvy. Přístup Panelu, který smazal rozdíly mezi případy „as such“ a „as applied“ nakonec znamenal, že Spojeným státům se ve dvou případech nepodařilo ustát toto velmi přísné důkazní břemeno, a byly tedy ve sporu úspěšné pouze částečně.

Zajímavým fenoménem v případech z oblasti práv duševního vlastnictví je nižší míra odvolání oproti jiným oblastem, která se projevila i v tomto sporu. Ačkoliv standardně je odvolání podáváno u 70 % sporů, v případě sporů týkajících se práv duševního vlastnictví, bylo odvolání podáno pouze u 3 sporů. Pauwelyn uvádí několik příčin tohoto fenoménu. Prvním důvodem je, že prozatím byly zprávy Panelů vždy vyrovnané a dávaly každé ze stran sporu alespoň dílčí úspěch, což poté strany nebyly ochotny riskovat. Druhým důvodem je, že strany se chovají opatrněji v předložení sporů k Odvolacímu orgánu, neboť jeho rozhodnutí má větší váhu a vyvolává silnější precedent, což může být dále ovlivněno i tím, že zatímco Panely jsou ustavovány „ad hoc“, a mohou být tedy složeny z odborníků na práva

duševního vlastnictví, Odvolací orgán má stálé obsazení, přičemž jeho členy doposud nebylo příliš mnoho takových specialistů.¹⁴⁹

Výsledek sporu tedy nezpůsobil nějaké zásadní změny v ochraně práv duševního vlastnictví v Číně. Čína musela novelizovat svůj autorský zákon v tom smyslu, že ochrana autorských práv bude nadále udělována i těm importovaným dílům, které neprošly cenzurou, a nebude dále moci dražit v aukcích zabavené padělané zboží pouze po odstranění znaků s ochrannou známkou, ale v zásadních bodech sporu byly Spojené státy neúspěšné, protože neunesly velmi tvrdé důkazní břemeno.

Závěr

Mechanismus řešení sporů Světové obchodní organizace se dozajista vyvinul v široce uznávaný systém řešení sporů, který v mnohém předčil svou využívaností a efektivitou ostatní mezinárodní soudy či tribunály. Co je však důvodem tohoto nebyvalého úspěchu mechanismů řešení sporů v mezinárodním ekonomickém právu? Proč právě tento mechanismus řešení sporů se stal jedním z mála (nebo spíše jediným) mechanismem, jehož rozhodnutí začala uznávat Čína, tedy stát s tradičně velmi negativním postoje k mezinárodnímu soudnictví?

Jak už to tak většinou bývá, pravděpodobně neexistuje jediný element, který by vysvětloval tento úspěch DSM WTO, ale jedná se spíše o součet jednotlivých předpokladů. Jedním z důležitých elementů je jistě model „*single-package*“, který nově přistupujícím státům nedává možnost, vybrat si „*a la carte*“ jakými dohodami chtějí být vázány, a tak vstup do WTO je podmíněn přijetím všech dohod, včetně DSU. Mechanismus řešení sporů podle DSU je tedy součástí tohoto „balíčku“ a státům není ani umožněno sjednat si jakékoliv výjimky či modifikace z tohoto mechanismu, jak to umožňují některé jiné systémy a jak by si jistě přála Čína, aby tomu tak bylo i v tomto případě. Právě tento důvod, hrál velikou roli v tom, že Čína neměla jinou šanci, než se podrobit DSM WTO.

---

¹⁴⁹ PAUWELYN, Joost. The Dog That Barked But Didn't Bite: 15 Years of Intellectual Property Disputes at the WTO. *Journal of International Dispute Settlement* [online]. 2010, 1(2), s. 422-423. Dostupné z: <http://jids.oxfordjournals.org.ezproxy.is.cuni.cz/content/1/2/389.full.pdf+html>

Domnívám se, že ještě důležitějším elementem je však předmět mezinárodního ekonomického práva jako takový, tedy specifčnost mezinárodních ekonomických vztahů. V ekonomické oblasti či v oblasti mezinárodního obchodu jsou totiž státy ochotny se podrobit tomuto relativně striktnímu mechanismu řešení sporů, a to za cenu výhod, které si slibují od liberalizovaného mezinárodního obchodu. Je tedy zřejmé, že je mnohem snadnější zavázat se k systému, který jim nabízí tuto zajímavou protihodnotu, než k jiným systémům, u kterých nejsou tyto protihodnoty tak zřetelné.

Podle mého názoru je tedy třeba mírnit některé velmi optimistické výroky, že Čína díky DSM WTO přehodnotila svůj přístup k mezinárodnímu soudnictví, což pomůže k jejímu většímu zapojení v rámci jiných mezinárodních soudů či tribunálů. Je nesporné, že zapojení Číny do DSM WTO je jistě velkým pokrokem, vždyť spor s USA z roku 2002 (*DS252 US - Steel Safeguards*) byl prvním zapojením Číny do mezinárodního soudního procesu od roku 1927, kdy byl spor mezi Čínou a Belgií řešen ještě před Stálým dvorem mezinárodní spravedlnosti. Spor z roku 2007 (*DS339 China -autoparts*) byl zase prvním prohraným sporem Číny v mezinárodním soudním procesu a hlavně pravděpodobně prvním sporem v historii, ve kterém se Čína podrobila a provedla závěrečné rozhodnutí mezinárodního tribunálu.¹⁵⁰ Tento velký pokrok, který je patrný i z provedené analýzy působení Číny v DSM WTO však nelze rozšiřovat na jiné oblasti a jiné orgány mezinárodního soudnictví. Vždyť například v poslední době Čína odmítá uznat jurisdikci arbitrážního tribunálu podle úmluvy o mořském právu ve sporu s Filipínami ohledně územních nároků v Jihočínském moři.

Na druhou stranu se však také nepotvrdily pesimistické předpovědi, že přístupem Číny bude mechanismus řešení sporů „zavalen“ spory, ve kterých je jednou ze stran sporu Čína, že nebude schopen tento nápad nových sporů zvládat a že pokud nebude Čína rozhodnutí respektovat, dojde k podkopání fungování celého systému. Nakonec se ukázalo, že přístup Číny nezpůsobil „záplavy případů

---

¹⁵⁰ JULIAN KU. China and the Future of International Adjudication. *Maryland Journal of International Law*[online]. 2012, 27, s. 168-169. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=83403043&scope=site>

s čínským prvkem“ a DSM WTO je dostatečně efektivní a dokáže se vyrovnat s vyšším počtem sporů v některých letech. Nenaplnily se ani černé představy o tom, že Čína nebude rozhodnutí Panelů respektovat, neboť v tomto ohledu Čína prozatím nečiní žádné větší problémy.¹⁵¹

Vzhledem k tomu, že DSM WTO je opravdu jediným mezinárodním tribunálem, do kterého je Čína takto zapojena, vkládali mnozí velké naděje, že DSM WTO pomůže řešit či alespoň ovlivňovat v Číně tradičně problémové oblasti, jako je např. ochrana práv duševního vlastnictví, poškozování životního prostředí, cenzura atd. Jak je patrné i z případu *DS362 (US- intellectual property rights)* jenž byl v této práci podrobněji analyzován, DSU sice nově umožňuje řešení sporů týkající se ochrany práv duševního vlastnictví pomocí DSM WTO, avšak praxe ukázala, že tato nová možnost rozhodně nebyla průlomem v řešení sporů z práv duševního vlastnictví. V rozebíraném případě např. Panel v otázce týkající se porušování nakládání se zabaveným padělaným zbožím Čínou omezil užití článku 59 úmluvy TRIPS pouze na zboží importované, což způsobilo, že nebylo jednáno o nakládání se zbožím určeným pro domácí trh nebo zbožím na export. Vzhledem k tomu, že právě zboží určené pro export tvoří většinu padělaného zboží v Číně, mělo rozhodnutí nakonec jen nepatrný efekt, vzhledem k tomu, že importované padělané zboží činilo pouhých 0,15% z celkového množství. Panely jsou v této oblasti spíše zdrženlivější a omezují se opravdu velmi striktně jen na obchodní aspekty ochrany práv duševního vlastnictví, a tak Panel v rozebíraném případě vymezil velmi jasnou linii mezi ochranou práv duševního vlastnictví a možností států cenzurovat dovážená autorská díla, a tak se vyhnul této citlivé otázce. Jedním z nejdůležitějších faktorů, který způsobuje nízký počet sporů týkajících se práv duševního vlastnictví před WTO je již samotný fakt, že DSM WTO řeší spory pouze mezi státy a neumožňuje, aby stížnost proti jinému státu podal nějaký nestátní subjekt (např. obchodní společnost). Z tohoto důvodu je tedy okruh podaných stížností zásadně omezen a v podstatě jsou státy napadány pouze koncepční záležitosti právních úprav jiných států v oblasti práv duševního vlastnictví.

---

¹⁵¹ Snad jen s výjimkou případu (*DS414 China – GOES*), viz. s. 35-36 této práce

Z výše uvedených důvodů je patrné, proč se řešení sporů z práv duševního vlastnictví nestalo v rámci WTO využívanější a proč proti Číně, jakožto největšímu porušovateli těchto práv, byly u WTO podány pouhé dvě stížnosti, oproti obrovskému číslu 3308 případů vedených proti Číně za stejné období u Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO). Naděje vkládané do DSM WTO v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví se tedy nenaplnily a jak trefně uvádí Pauwelyn ve svém stejnojmenném článku, tyto spory byly pouhým „psem, který štěkal, ale nekousnul“.¹⁵²

Z rozboru případů s Čínou na straně stěžovatele je zřejmé, že hlavním motivem jejích stížností je snaha napadat antidumpingová a antisubvenční opatření ukládaná dalšími členskými státy na dovážené čínské zboží a vymanit se ze statusu státu s netržní ekonomikou. Z hlediska antidumpingových opatření se koncem roku 2016 stane tento status již bezpředmětný, neboť Protokol o přistoupení Číny, který při podezření na dumping umožňuje u Číny, jakožto země s netržní ekonomikou, vyloučit jako cenovou základnu ceny v Číně, upravuje tuto možnost pouze na dobu 15 let od čínského přistoupení do WTO. Od nového roku tedy ostatní státy již nebudou moci využít této metody k ukládání opatření proti čínským dovozům, ať už Čína bude uznána za tržní ekonomiku nebo nebude. Z tohoto důvodu je tedy velmi zajímavé rozhodnutí Odvolacího orgánu v druhém rozebíraném případě v této práci (*DS379 US-Anti-Dumping and Countervailing Duties*), který díky své interpretaci čl. 14 SCM úmluvy došel k závěru, že USA neporušilo čl. 14, když z důvodu podstatného vlivu čínské vlády v některých oblastech průmyslu, který vedl ke zkreslení cen na trhu, vyloučilo použití cen na čínském trhu jakožto relevantního měřítka. Toto rozhodnutí v souvislosti s čl. 15b Protokolu o přistoupení Číny se tedy zřejmě stane v novém roce hlavní zbraní proti exportům Číny, neboť na rozdíl od úpravy o antidumpingu neobsahuje žádnou lhůtu, po kterou může být tato speciální metodologie výpočtů užívána. Vzhledem k tomu, že Odvolací orgán vlastně umožnil vyloučení čínských cen jakožto nedůvěryhodného měřítka

---

¹⁵² PAUWELYN, Joost. The Dog That Barked But Didn't Bite: 15 Years of Intellectual Property Disputes at the WTO. *Journal of International Dispute Settlement* [online]. 2010, 1(2). Dostupné z: <http://jids.oxfordjournals.org.ezproxy.is.cuni.cz/content/1/2/389.full.pdf+html>

v případech, kdy v daném průmyslovém odvětví je postavení vlády dominantní, což se vztahuje i na ta odvětví, která jsou ovládána převážně státními podniky, je toto ustanovení aplikovatelné na mnoho oblastí čínského trhu.

Ačkoliv od DSM WTO nelze čekat zázraky a dělat si velké naděje, že pomůže vyřešit všechny problematické oblasti týkající se obchodování s Čínou, je nesporné, že její působení u WTO mělo na Čínu dozajista obrovský vliv. V této práci byl nastíněn velký posun v přístupu Číny k tomuto systému, který byl dle mého názoru veden spíše pragmatismem, než obratem v respektování mezinárodního práva, který ale i tak způsobil, že Čína musela po prohraných sporech přizpůsobit svůj právní řád standardům WTO a ve vyhraných sporech zase mohla poznat výhody aktivní obrany svých zájmů v quasi-judiciálním systému. Je těžké predikovat další vývoj systému DSM WTO a ani to nebylo cílem této práce, alespoň se snad v rámci této práce podařilo poukázat na specifika, které dělají tento systém efektivnějším a využívanějším než jiné systémy, a nezbyvá než doufat, že řešení sporů alespoň v této oblasti bude i nadále poměrně úspěšné. A i když jsou mnohdy na místě pochybnosti o souladu čínského ekonomického a politického systému s principy WTO, je dle mého názoru přínosné, že je Čína do WTO takto zapojena a s těmito principy v rámci DSM WTO konfrontována.

Seznam zkratek

ČLR	Čínská lidová republika
DSB	Dispute Settlement Body; Orgán řešení sporů
DSM WTO WTO	Dispute Settlement Mechanism WTO; Mechanismus řešení sporů
DSU	Dispute Settlement Understanding; Ujednání o řešení sporů
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
ISCID	Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic
ITLOS	Mezinárodní soud pro mořské právo
ITO	Mezinárodní obchodní organizace
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
NME	Non-market economy
SCM	Subsidies and Countervailing Measures
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
UNCLOS	Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace

Použitá literatura

1. Primární

a. Úmluvy

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví

Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace

Charta Organizace spojených národů

Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu

Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994

b. Rozhodnutí

DS161 (*Korea – Measures Affecting Imports of Fresh, Chilled and Frozen Beef*)

DS252 (*US - Definitive Safeguard Measures on Imports of Certain Steel Products*)

DS414 (*China – Countervailing and Anti-Dumping Duties on Grain Oriented Flat-rolled Electrical Steel from the United States*)

DS379 (*US-Definitive Anti-Dumping and Countervailing Duties on Certain Products from China*)

c. Dokument WTO

Dokument DSB (Minutes of Meeting) WT/DSB/M/96

Protocol of Accession of the People's Republic of China WT/L/432

Dokumenty týkající se sporu DS414, zejména WT/DS414/12, WT/DS412/RW

2. Sekundární

a. Monografie

CASS, Deborah Z, Brett WILLIAMS a George Robert BARKER. *China and the world trading system: entering the new millennium*. New York: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0521818214.

HERDEGEN, Matthias. *Principles of international economic law*. 1st ed. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013. ISBN 9780199579877.

JACKSON, John Howard. *The jurisprudence of GATT and the WTO: insights on treaty law and economic relations*. New York: Cambridge University Press, 2000. ISBN 0521620562.

LESTER, Simon Nicholas a Bryan MERCURIO. *World trade law: text, materials and commentary*. Portland, OR: Hart Publishing, 2008. ISBN 9781841136608.

LOWENFELD, Andreas F. *International economic law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 0199226946.

MERRILLS, J. *International dispute settlement*. 5th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 0949009946.

PEERENBOOM, Randall. *China's long march toward rule of law*. 1st ed. New York: Cambridge University Press, 2005. ISBN 9780521016742.

ŠTURMA, Pavel a Vladimír BALAŠ. *Mezinárodní ekonomické právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právo. ISBN 9788071790693.

TOMÁŠEK, Michal. *Dějiny čínského práva*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020011900.

b. Články a sborníkové statě

DON HARPAZ, Marcia. *Sense and Sensibilities of China and WTO Dispute Settlement*. Journal of World Trade [online]. 2010, vol. 44(6). ISSN 10116702.

Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=57051780&scope=site>

GAL-OR, Noemi. *The Concept of Appeal in International Dispute Settlement*. European Journal of International Law [online]. 2008, vol. 19(1). ISSN 09385428.

Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=32035173&scope=site>

GAO, Henry S. *Aggressive Legalism: The East Asian Experience and Lessons for China*. In: GAO, Henry a Donald LEWIS. *China's Participation in the WTO* [online]. London: Cameron May Ltd. s. 322. Dostupné z:
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=897140

GAO, Henry. *Taming the Dragon: China's Experience in the WTO Dispute Settlement System* [article]. Legal Issues of Economic Integration [online]. 2007, vol. 34(4). ISSN 15666573. Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.lie i0034.34&scope=site>

HUNAG, Chi a Wenhua JI. *Understanding China's Recent Active Moves on WTO Litigation: Rising Legalism and/or Reluctant Response* [article]. Journal of World Trade [online]. 2012, vol. 46(6). ISSN 10116702. Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.kluwer.jw t0046.54&scope=site>

JIANG, Liyong. *WTO Dispute Settlement Mechanism And China's Participation* [online]. Dostupné z:
http://www.academia.edu/6771903/WTO_Dispute_Settlement_Mechanism_And_Chinas_Participation

JULIAN KU. *China and the Future of International Adjudication*. Maryland Journal of International Law [online]. 2012, vol. 27. ISSN 21512922. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=83403043&scope=site>

KENNEDY, MATTHEW. *China's role in WTO dispute settlement*. World Trade Review [online]. 2012, vol. 11(4). ISSN 14747456. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=d5663097-bfb0-4a5d-96f6-ec5cd35e35f3%40sessionmgr198&vid=1&hid=104>

MANJIAO CHI. *Trade-Plus Effects of WTO Dispute Settlement on China: An Ideal or Illusion?* Journal of World Trade [online]. 2013, vol. 47(6). ISSN 10116702. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=92610263&scope=site>

MANJIAO, Chi. *China's Participation in WTO Dispute Settlement over the Past Decade: Experiences and Impacts* [article]. Journal of International Economic Law [online]. 2012, vol. 15. ISSN 13693034. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.jiel15.6&scope=site>

MARKERT, Lars. *Arbitration Under China's Investment Treaties – Does it Really Work?* Contemporary Asia Arbitration Journal [online]. 2012, vol. 5(2). Dostupné z: http://www.heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/caaj5&div=14&start_page=205&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults

MEDEIROS, Evan S. a M. Taylor FRAVEL. *China's New Diplomacy*. Foreign Affairs [online]. 2003, vol. 82(6). ISSN 00157120. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&an=11107749&scope=site>

MERCURIO, Bryan. *The Protection and Enforcement of Intellectual Property in China since Accession to the WTO: Progress and Retreat*. China Perspectives [online]. 2012, vol. 1. ISSN 20703449. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=74289777&scope=site>

PAUWELYN, Joost. *The Dog That Barked But Didn't Bite: 15 Years of Intellectual Property Disputes at the WTO*. *Journal of International Dispute Settlement* [online]. 2010, vol. 1(2). ISSN 20403585. Dostupné z: <http://jids.oxfordjournals.org.ezproxy.is.cuni.cz/content/1/2/389.full.pdf+html>

THOMAS, Kristie. *China and the WTO Dispute Settlement System: From Passive Observer to Active Participant?* *Global Trade* [online]. 2011, vol. 6(10). ISSN 1569755X. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=66844833&scope=site>

VAN KERCKHOVEN, SVEN. *The tale of a Trojan horse or the quest for market access? China and the World Trade Organization*. *Revista Brasileira de Política Internacional* [online]. vol. 57. ISSN 00347329. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=4ed06a56-60fd-41d3-b978-1407fb758b2c%40sessionmgr4001&vid=2&hid=4111>

WEBSTER, Timothy. *Paper Compliance: How China Implements WTO Decisions*. *Michigan Journal of International Law* [online]. 2013, vol. 35(3). ISSN 10522867. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&an=hein.journals.mjil35.19&scope=site>

YA QIN, Julia. *"WTO-Plus" Obligations and Their Implications for the World Trade Organization Legal System*. *Journal of World Trade* [online]. 2003, vol. 37(3). ISSN 10116702. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&an=10776361&scope=site>

c. **Ostatní**

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_status_e.htm

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3>

Prohlášení vedoucího čínské delegace, dostupné z:
https://www.wto.org/english/news_e/news01_e/china_longstat_jul01_e.htm

Ústava Čínské lidové republiky

Čínský autorský zákon

Abstrakt

Tato práce se zabývá řešením sporů v mezinárodním ekonomickém právu, přičemž se soustředí zejména na mechanismus řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace (WTO). Cílem práce je zkoumat specifika a vývoj tohoto mechanismu a podrobit jeho fungování podrobnějšímu rozboru prostřednictvím případové analýzy. Objektem případové analýzy jsem zvolila případy, ve kterých Čínská lidová republika (Čína) vystupovala od svého přistoupení do WTO v roce 2001 buď na straně odpůrce, nebo na straně stěžovatele. Vzhledem k tomu, že s přistoupením Číny do WTO byla spojená jistá kontroverze a Čína je velmi známá jako stát, který není příliš nakloněn mezinárodnímu soudnictví, považuji otázku, proč je tento systém pro Čínu přitažlivější než jiné a jaké důsledky by to mohlo mít, za velmi zajímavou.

Práce je členěna do čtyř hlavních částí, které jsou dále děleny do kapitol. První část práce zkoumá vývoj mechanismu řešení sporů WTO od jejího předchůdce GATT 1947 a nastiňuje hlavní rysy procesu řešení sporů.

V druhé a třetí části je pozornost přesunuta na otázky týkající se Číny, a poskytuje tak základ pro případovou analýzu ve čtvrté části práce. Druhá část se zabývá specifickými okolnostmi přistoupení Číny do WTO a cílem třetí části je načrtnout historické a kulturní důvody, které formovaly přístup Číny k mezinárodnímu soudnictví, přičemž obě tyto části jsou nezbytné pro lepší pochopení chování Číny v rámci mechanismu řešení sporů.

Čtvrtá část obsahuje již samotnou případovou analýzu, která může být dále rozdělena na dvě hlavní kapitoly. První kapitola zkoumá důvody stížností proti Číně nebo naopak stížností Čínou podaných, které státy jsou nejčastějšími stěžovateli nebo odpůrci v těchto případech, kterých dohod se spory nejčastěji týkají a další obecné poznatky. Druhá kapitola zdůrazňuje nejdůležitější a nejspecifičtější oblasti sporů, jako jsou například oblast práv duševního vlastnictví a oblast nápravných opatření, a poskytuje detailní analýzu dvou případů z těchto problematických oblastí.

Abstract

This thesis deals with the dispute settlement in international economic law. Specifically, it focuses on dispute settlement mechanism within the framework of the World Trade Organization (WTO). The aim of the thesis is to examine specific features and evolution of this mechanism and to look at its functioning through case analysis.

As an object of the case analysis I chose to investigate cases which have been filed by or against People's Republic of China (China) since its accession in 2001. The accession of China to the WTO was entailed with some controversy and China is well known as a state which is rather not in favor of international adjudication. Therefore, I would like to discuss why this system is more appealing to China and which consequences it might have.

The thesis is divided into four main parts which are further divided into chapters. The first part of the thesis explores evolution of the dispute settlement mechanism of the WTO from its predecessor GATT 1947 and outlines main features of the dispute settlement proceedings.

The second and the third parts of the thesis shift focus on China and provide a basis for the case analysis in the fourth part. The second part deals with specific circumstances of the accession of China to the WTO, while the third part looks at historical and cultural reasons which have shaped the attitude of China towards international adjudication. Hence, these two parts are essential for better understanding of the behavior of China within the dispute settlement system.

The fourth and final part contains the case analysis which consists of two subsections. The first one examines the reasons of complaints against and by China, who are the main complainants or defendants in these cases, which agreements are most frequently tackled and other more general insights. The second subsection highlights the most important and specific areas of cases, such as intellectual property rights and trade remedies, and provides detailed analysis of two cases within these problematic areas.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Tabulka sporů, ve kterých byla Čína stěžovatelem

Příloha č. 2 Tabulka sporů, ve kterých byla Čína odpůrcem

Anglický název práce

Dispute settlement in the international economic law – selected aspects

Klíčová slova

WTO, řešení sporů, mezinárodní ekonomické právo, Čína

Key Words

WTO, dispute settlement, international economic law, China